EL RENAIXEMENT DE LA ROSA DE FOC: LA BARCELONA ANARQUISTA DEL SEGLE XXI

Santi Turon Bosch

“Anarquista és, per definició, aquell qui ni vol ser oprimit ni vol ser opressor; aquell que vol el màxim benestar, la màxima llibertat, i el màxim desenvolupament possible per tots els éssers humans.”

Errico Malatesta

AGRAÏMENTS

A la gent d'Acció Llibertària de Sants i l'Ateneu Llibertari de Gràcia per deixar-me entrevistar-los i ajudar-me en tot el què ha calgut, sense ells el meu treball no hauria estat possible.

A Xavier Diez i Manel Aisa també per deixar-me entrevistar-los i fer-me l'honor d'explicar-me els seus punts de vista.

A Carles Grabuleda pels consells i suggeriments quan encara no tenia del tot clar com enfocar el meu treball.

A Carles Fontan per fer-me de tutor i haver-me comunicat tot el que necessitava saber per realitzar el treball correctament.

Als meus pares i la meva germana per les seves recomanacions i els ànims que m'han donat perquè aconseguís acabar el treball a temps.

ÍNDEX

0 INTRODUCCIÓ 1
0.1 Motivacions i dificultats 2
0.2 Hipòtesi i objectius 4
1 MARC TEÒRIC 5
1.1 Introducció a l'anarquisme 6
1.1.1 Una ideologia anti-dogmàtica 6
1.1.2 L'essència de l'anarquisme: individualisme i socialisme. . . . 7
1.2 Conceptes fonamentals de l'anarquisme 9
1.2.1 Acció directa 9
1.2.2 Associació lliure 10
1.2.3 Mètode assembleari 11
1.2.4 Autogestió 12
1.2.5 Descentralització i federalisme 13
1.3 Idees populars equívoques sobre l'anarquisme 15
1.4 Corrents de pensament anarquistes 18
1.5 La tradició anarquista a Catalunya 21
2 METODOLOGIA 25
3 TREBALL DE CAMP 27
3.0 Introducció: Un estudi dels col·lectius llibertaris barcelonins 28
3.1 L'anarquisme com a eina 30
3.1.1 Rebuig al concepte d'ideologia 30
3.1.2 Pluralitat del pensament 30
3.1.3 Principis de l'anarquisme barceloní 31
3.2 Fonts d'inspiració i influències 32
3.2.1 Pensadors anarquistes i l'anarquisme pràctic 32
3.2.2 El confederalisme democràtic del Kurdistan 32
3.2.3 La lluita per l'habitatge de la FAGC 33
3.3 La importància del 15-M 35
3.4 Característiques de l'anarquisme barceloní 37
3.4.1 Tasca social com a acció revolucionària 37
3.4.2 Creació d'espais alternatius i la tasca cultural 38
3.4.3 Acció política de barri 40

3.4.4 Anarquisme vivencial i qüestions estètiques 41
3.4.5 Diversitat d'assemblees 42
3.5 Objectius predominants en el moviment llibertari 43
3.5.1 La lluita per l'habtatge 43
3.5.2 El moviment contra la massificació del turimse 44
3.5.3 La millora de les condicions laborals i la creació d'alternatives de feina 46
3.6 Moviments associats a l'anarquisme 47
3.6.1 Feminisme 47
3.6.2 Anti-feixisme 48
3.6.3 Naturisme 49
3.6.4 Moviment okupa 50
3.7 Foment dels valors llibertaris 52
3.7.1 La feina de difusió 52
3.7.2 Trencant l'estigma anarquista 53
3.7.3 L'educació en el moviment llibertari 53
3.8. Funcionament de les organitzacions anarquistes 55
3.8.1 Assemblearisme 55
3.8.2 Horitzontalitat 55
3.8.3 Consens 56
3.8.4 Fonts de finançament 57
3.9 Criminalització de l'anarquisme 59
3.9.1 Persecució ideològica 59
3.9.2 Operacions Pandora i Pinyata: el "terrorisme anarquista" . 60
3.9.3 Can Vies i el Banc Expropiat: disturbis per l'autodefensa . . 61
3.10 Anarco-sindicalisme en l'actualitat 63
3.10.1 Els anarco-sindicats 63
3.10.2 La diversificació de classes 63
3.11 La CUP i el moviment llibertari 65
3.11.1 Un assemblearisme d'estructura vertical 65
3.11.2 L'anarquisme contra la representació política 66
3.12 L'independentisme català i el moviment llibertari 67
3.12.1 Suport al referèndum, indiferència pel resultat 67
3.12.2 La independència com a estratègia llibertària 67

4 CONCLUSIONS 68
5 BIBLIOGRAFIA / WEBGRAFIA 74

0 INTRODUCCIÓ

0.1 MOTIVACIONS I DIFICULTATS

La meva passió per l'anarquisme ve de lluny. En algun moment durant la meva adolescència vaig descobrir, o més ben dit, vaig intuir-me, que no era una ideologia caòtica, violenta i nihilista com se m'havia fet pensar, sinó que tenia més substància que això. Així va ser com la curiositat es va apoderar de mi, empenyent-me a explorar les idees anarquistes; en primera instància, vaig arribar a la conclusió que tot i ser una proposta molt atractiva, no deixava de ser utòpica. No va ser fins més endavant, en començar a llegir l'obra de Noam Chomsky, quan em vaig adonar que l'anarquisme suggereix un model de societat seriós basat en idees filosòfiques realment convincents. Vaig veure en ell un potencial enorme, i per primera vegada em vaig plantejar el funcionament d'una societat anarquista com a una possibilitat real. Per aquesta raó vaig decidir fer el meu treball de recerca sobre l'anarquisme. En un primer moment tan sols volia tenir una excusa per llegir els autors anarquistes, estava interessat en la teoria i volia aprofundir en aquesta. No obstant, en preguntar-me quin seria el meu treball de camp me'n vaig adonar que em caldria sortir de la teoria anarquista per poder fer algun tipus d'investigació pràctica. Això no em va fer massa gràcia, però entenia que era una necessitat. A hores d'ara, havent acabat el treball, puc afirmar que aquesta ha estat la meva gran sort: no només m'he fet una idea del panorama de l'anarquisme barceloní per si de cas em volgués involucrar mai en el moviment, sinó encara més important, he descobert que l'anarquisme no es pot entendre sense l'acció i que la seva essència no es troba en la teoria. Amb la pràctica, la teoria cobra vida i l'anarquisme adquireix una nova dimensió, la qual és de vital importància.

Com bé indica el títol (més enllà de la referència al nom Rosa de Foc, el qual se li va atribuir a la ciutat de Barcelona després de l'actuació dels rebels anarquistes durant la Setmana Tràgica de 1909), vaig decidir fer el meu treball de camp específicament sobre l'anarquisme de Barcelona, pensant que seria prou limitat per estudiar-lo fàcilment. Estava equivocat. La diversitat present en l'anarquisme barceloní actual és massiva, i aviat vaig entendre que no em seria gens fàcil trobar les característiques comunes entre els col·lectius del moviment. Ha estat una feina de generalització titànica, amb la necessitat afegida d'aclarir

en tot moment la diversitat existent dins aquests trets col·lectius, per no deixar de ser rigorós. Suposo que m'ho hauria d'haver esperat, doncs l'anarquisme mai serà únic, la contrarietat i pluralitat són factors que el fan ser com és, anti-dogmàtic per naturalesa.

Pel que fa al treball en sí, el marc teòric consisteix en una explicació general de la teoria anarquista per informar al lector i donar-li un context precís sobre el moviment i les seves bases; la informació utilitzada prové d'escrits fets per importants estudiosos de l'anarquisme que he trobat a la xarxa. El treball de camp entra en matèria i mostra l'anarquisme barceloní en la seva totalitat, enfocant-lo des dels diversos aspectes necessaris per comprendre la seva situació actual i fer-ne una valoració. El mètode de recerca usat han sigut entrevistes a gent relacionada amb l'anarquisme barceloní.

0.2 HIPÒTESI I OBJECTIUS

El meu treball no té una hipòtesi concreta, ja que simplement em vaig proposar estudiar l'anarquisme barceloní des d'una posició de desconeixença i obtenir les dades necessàries per arribar a unes conclusions generals sobre l'estat del moviment. No és un treball de tipus científic, en què es fa un experiment per verificar o desmentir una idea preconcebuda, sinó teòric, doncs es basa en la documentació i anàlisi de la informació obtinguda, amb l'únic objectiu d'investigar l'àrea de recerca escollida. Així doncs, no pretenc demostrar res més que l'existència d'un anarquisme barceloní amb unes característiques particulars. Amb aquest objectiu, vaig dictaminar que era essencial contestar les següents qüestions:

- En quin estat es troba l'anarquisme barceloní?

- En què es basa la ideologia anarquista actual?

- Quins són els trets diferencials de l'anarquisme barceloní?

- Quins són els objectius principals dels col·lectius anarquistes barcelonins?

- En què consisteix la tasca d'aquests col·lectius?

- Com és el seu funcionament i forma d'organització?

- Quina influència té l'anarquisme en la ciutadania general de Barcelona?

1 MARC TEÒRIC

1.1 INTRODUCCIÓ A L'ANARQUISME

1.1.1 UNA IDEOLOGIA ANTI-DOGMÀTICA

La primera pregunta que sorgeix en intentar estudiar la ideologia anarquista és: de què tracta l'anarquisme, realment? És essencial contestar de manera adient aquesta qüestió, ja que a nivell popular ha estat i continua sent una ideologia força incompresa, degut en part a certes connotacions negatives que se li han atribuït al llarg de la història, però també al fet que explicar aquesta ideologia de manera clara i concisa resulta ser una tasca prou dificultosa en sí mateixa. Així doncs, quina seria la definició més adequada d'anarquisme? Alguns intel·lectuals, com Rudolf Rocker o Noam Chomsky, el defineixen no com una doctrina política, sinó com una tendència definida en el desenvolupament de la societat humana, caracteritzada principalment pel rebuig a les diferents formes d'autoritat i jerarquia. L'anarquisme, segons pensen, ha pres diverses formes en diferents circumstàncies al llarg de la història, però és una constant que sempre ha estat present d'una manera o altre. En resum, la tendència anarquista defensa l'alliberament de la societat de les estructures de poder, tant a nivell individual com a nivell col·lectiu. Això ens porta a la pròxima qüestió, que és la d'establir en què es concreta la llibertat proposada per la ideologia anarquista. Això és essencial, ja que el concepte de llibertat és força abstracte. L'anarquista defineix llibertat com la possibilitat de cada ésser humà de desenvolupar la seva intel·ligència, dignitat i felicitat sense restriccions de manera que pugui viure una vida satisfactòria en els seus propis termes.

Crítics de l'anarquisme sovint el rebutgen perquè no precisa cap teoria social fixa i detallada, titllant-lo d'utòpic o caòtic, incapaç d'organitzar eficaçment una societat complexa com l'actual. Els pensadors anarquistes responen amb escepticisme a aquestes crítiques, i argumenten que en donar per suposat que una societat funcional i organitzada ha d'estar basada en una doctrina política estricta, estan defensant l'autoritat d'aquell qui la dicta en primer lloc i implicant que opressió contra els que s'oposen a la doctrina establerta és necessària per a mantenir l'ordre. Com ja hem puntualitzat, el principi essencial del pensament anarquista és l'anti-autoritarisme, i per tant, s'oposa a qualsevol doctrina de canvi

social amb objectius inalterables. Per això diem que es tracta d'una tendència de pensament, ja que és una ideologia circumstancial i anti-dogmàtica per naturalesa. Aquesta és la raó per la qual molts pensadors anarquistes es limiten a fer propostes d'organització, refusant-se a explicitar quin hauria de ser el funcionament d'una hipotètica societat anarquista. Com a conseqüència, la ideologia anarquista ha resultat ser molt més diversa i menys definida que altres ideologies polítiques, i no disposa de cap tipus de manifest oficial. Tant és així, que dins l'anarquisme ens trobem amb diferents corrents filosòfiques, algunes amb idees radicalment diferents o fins i tot directament oposades a les altres.

Donada aquesta situació, la forma més adient d'estudiar l'anarquisme resulta ser l'anàlisi de les diferents idees que els pensadors anarquistes han proposat al llarg del temps. El que observem en fer això és que certs conceptes s'han convertit en propostes centrals de la ideologia a causa de la seva prevalença al llarg dels diferents corrents de pensament anarquista. Això indica que són les nocions elementals que s'obtenen en intentar concloure de manera lògica la forma d'organització ideal d'una societat basada en els principis d'anti-autoritarisme i llibertat. Si ens centrem en aquestes idees ens és força senzill visualitzar de manera més o menys precisa en què resultaria la ideologia anarquista aplicada a la pràctica.

1.1.2 L'ESSÈNCIA DE L'ANARQUISME: INDIVIDUALISME I SOCIALISME

Podríem dir que pel que fa als seus objectius principals, l'anarquisme té dues prioritats: alliberar de forces autoritàries tant a l'individu com a la societat. En certa manera això suposa una contradicció, ja que en molts casos l'opressió d'un es deu al poder de l'altre. És per això que aquestes prioritats també han acabat definint les dues branques principals en les quals es divideixen els diferents corrents de pensament anarquista: individualistes i socialistes. Tot i que a primer cop d'ull les dues postures puguin semblar oposades, quan estudiem les idees dels pensadors d'una i l'altre ens adonem que tot i les seves inclinacions, tant els anarquistes socialistes donen importància a la llibertat de l'individu dins la societat, com els anarquistes individualistes donen importància a la societat pels beneficis que pot aportar a l'individu. Es tracta, per tant, de dues

maneres diferents d'enfocar el mateix objectiu: aquest objectiu, el qual pot ser considerat la finalitat mateixa de l'anarquisme, és arribar a una situació d'harmonia i reconciliació entre l'individu i la societat.

Gràcies a aquest argument es demostra que individualisme i socialisme són dues propietats essencials del moviment anarquista. El factor socialista de l'anarquisme es fa obvi en estudiar els seus orígens: va sorgir com a conseqüència del moviment obrer, oferint una solució a la "qüestió social" alternativa a la plantejada pel socialisme autoritari. A diferència d'aquest, rebutja la idea d'un estat regulador de la vida de les masses i posa èmfasi en l'individu i les seves decisions com a part del col·lectiu. En aquesta defensa de les llibertats individuals, característica de les ideologies llibertàries, podem observar el factor individualista de l'anarquisme. Això ens permet concloure que es tracta d'un moviment socialista llibertari.

1.2 CONCEPTES FONAMENTALS DE L'ANARQUISME

1.2.1 ACCIÓ DIRECTA

El mètode que l'anarquisme proposa per a poder assolir el canvi social és l'acció directa. El principi anti-autoritari anarquista defensa que cap partit o doctrina política és capaç d'alliberar la societat de l'opressió que pateix mitjançant mètodes de govern, encara que la seva intenció sigui sincera. Per a poder realitzar de manera efectiva els canvis que la població desitja, l'acció no pot ser assignada a un poder superior. En comptes, l'anarquisme sosté que el veritable canvi social només pot obtenir-se utilitzant l'acció directa de les masses, les quals actuen per mitjà de les seves organitzacions pròpies (ja siguin sindicats, cooperatives...). Així doncs, quan parlem d'acció directa ens referim a actes que la gent duu a terme segons el seu propi judici moral; actes organitzats i efectuats per la gent mateixa mitjançant el seu poder individual o col·lectiu sense l'ajuda de representants o intermediaris. Per exemple, acció directa contra l'autoritat seria qualsevol mètode d'oposició que un exerceix en contra dels seus opressors per combatre la injustícia social, ja sigui una vaga, un boicot, l'ocupació de propietat, etc.

Al llarg de la història, les autoritats sovint han dubtat de la capacitat d'autogovern de les masses, raonant que per a funcionar correctament la societat ha de ser dirigida per una minoria intel·lectual. Els anarquistes rebutgen aquesta solució autoritària, i proposen l'acció directa com a mètode de preparació de les masses. En les paraules de Bakunin, l'acció directa serveix per a desenvolupar la "intel·ligència revolucionària dels treballadors" i assegurar "l'alliberament a través de la pràctica". L'argument que els anarquistes donen a favor de l'acció directa és que es tracta d'una demostració de llibertat i d'autogovern. L'acció directa prepara les masses per les responsabilitats que implica l'autosuficiència d'una societat veritablement lliure, ja que l'única manera que l'individu pot arribar a ser lliure és aprenent a exercir la seva pròpia llibertat. Per això l'anarquisme encoratja que la gent s'uneixi a organitzacions on puguin pensar i actuar lliurament, efectuant els canvis que consideren adients i obtenint l'experiència necessària per l'autogovern. L'acció directa és el mètode

d'ensenyament lògic per la ideologia anarquista, perquè no comporta cap tipus d'adoctrinament d'idees, i en comptes educa a l'individu per mitjà dels coneixements que deriven de la pràctica. Pels anarquistes, l'acció directa no només és una tàctica per a obtenir el canvi social, sinó que també és un principi de comportament i actitud.

Cartell de la CNT defensant l'acció directa

1.2.2 ASSOCIACIÓ LLIURE

La creació d'organitzacions anarquistes es basa en el concepte de l'associació lliure. El pioner d'aquesta idea va ser Max Stirner, un anarquista individualista, que argumentava que l'individu hauria de poder unir-se lliurament a una associació segons els seus interessos. Disposar d'aquesta opció és un recurs extremadament valuós per l'individu, ja que gràcies al poder col·lectiu de l'associació l'individu pot accedir a oportunitats i aconseguir objectius que no podria assolir per sí sol. Una característica principal del tipus d'associació que proposa Stirner és que l'individu ha de tenir el dret de retirar-se'n en qualsevol moment sense repercussions si considera que el benefici que li aporta

l'associació ja no és del seu interès. És per això que es tracta d'una associació lliure i voluntària. Bakunin, un dels principals pensadors anarquistes, argumentava que l'única manera en què la societat podria arribar al seu màxim estat d'esplendor seria quan partís de l'individu lliure. Per tant, l'associació lliure seria un element essencial d'una hipotètica societat anarquista.

Segons Stirner, si bé unir-se a una associació de qualsevol tipus sempre suposa la pèrdua de certes llibertats, també suposa l'adquisició de noves llibertats. La pèrdua de llibertats en aquest cas seria irrellevant, ja que és l'individu qui decideix formar part de l'associació en primer lloc, assolint de manera voluntària els deures que això suposa. L'associació serveix a l'individu, no al revés. Així doncs, l'associació lliure suposa un tipus d'organització ideal per una societat no autoritària, ja que resulta en col·lectius en els quals diferents individus uneixen forces per aconseguir objectius comuns altrament no assolibles, a la vegada que preserven la seva llibertat i iniciativa.

1.2.3 MÈTODE ASSEMBLEARI

Clarament, el concepte d'associació lliure assegura que els individus puguin unir forces de manera voluntària sense la intervenció de cap autoritat en el procés. No obstant, és encara més important que les relacions entre els individus dins l'associació siguin igualitàries, és a dir, que cap individu concret tingui més poder de decisió que la resta. Aquí entra en joc el mètode assembleari, que consisteix en la reunió dels membres de l'associació en assemblea per fer decisions utilitzant democràcia directa. D'aquesta manera tots els individus poden expressar la seva opinió i es pot arribar a conclusions col·lectives pel que fa als deures dels membres, així com els procediments i formes d'operar de l'associació. Com que l'assemblea dicta tant les accions com les normes que regeixen l'associació, l'autoritat a la qual està sotmesa l'associació està constituïda pel seu conjunt de membres. Així doncs, estem parlant d'una autoritat col·lectiva que no implica cap tipus de jerarquia, perfecte per a un model anarquista.

En tractar-se d'un mètode democràtic, es podria argumentar que l'assemblea imposa l'autoritat de la majoria sobre la minoria. Això és una veritat inevitable, ja que la decisió final sempre és a mans de la majoria. Tot i així, en cas de desacord amb la majoria l'individu té diverses opcions a les quals recórrer. La primera és el dret de protesta, doncs la minoria té el dret d'expressar arguments persuasius i utilitzar la seva insistència per a convèncer la majoria. D'altra banda, també poden recórrer a l'acció directa, per exemple, organitzant una vaga. Per últim, en tractar-se d'una associació lliure, en cas que l'individu consideri prou significatiu el motiu de desacord sempre pot escollir d'abandonar l'associació. Per tant, es podria dir que en el mètode assembleari seguir la voluntat de la majoria no és realment obligatori, o sigui, que la majoria no exerceix autoritat sobre la minoria. Tot i així, cal destacar que algunes organitzacions anarquistes prefereixen prendre decisions per consens, la qual cosa sol ser menys pràctic, però evita aquest problema.

1.2.4 AUTOGESTIÓ

L'anarquisme proposa l'autogestió dels treballadors com a mètode d'administració dels mitjans de producció i el lloc de treball. L'autogestió es basa en l'organització dels treballadors en comitès encarregats de fer les decisions principals relacionades amb producció, distribució i inversió. Lògicament, la manera de fer aquestes decisions seria mitjançant el mètode assembleari. Això suposaria un canvi important no només perquè les decisions referents a la direcció del lloc de treball serien fetes de manera col·lectiva, sinó també perquè les posicions de poder administratiu, incloent propietaris, gerents, executius, etc., desapareixerien, doncs els comitès s'encarregarien de fer les funcions que aquests solien complir. Si bé és veritat que seguiria existint l'especialització i que alguns treballadors serien nombrats responsables de posar a la pràctica les decisions administratives, no hi hauria diferències jeràrquiques entre aquests i els treballadors ordinaris. Així doncs, l'autogestió funciona d'acord amb els principis anarquistes, ja que el seu objectiu és democratitzar el lloc de treball i crear una situació d'igualtat de poder entre treballadors, eliminant com a conseqüència l'autoritat administrativa i la jerarquia al lloc de treball.

En termes d'eficiència, l'autogestió disposa d'una avantatge substancial en comparació amb la gestió autoritària dels mitjans de producció. En el sistema actual la feina dels treballadors consisteix bàsicament en seguir ordres dels seus superiors, de manera que la seva iniciativa, coneixements i creativitat són ignorats. Les úniques idees i estratègies que es tenen en consideració són les dels alts càrrecs i els treballadors especialitzats. Això resulta en una pèrdua de potencial d'innovació considerable que pot acabar afectant negativament l'eficiència i qualitat de producció. En resum, l'autogestió aconsegueix que la intel·ligència i habilitats de tots els treballadors sigui aprofitada, creant així una font de progrés. A més a més, permet que les idees més preferibles siguin seleccionades i per tant s'imposi la capacitat intel·lectual per sobre de la capacitat d'influència de l'autoritat.

1.2.5. DESCENTRALITZACIÓ I FEDERALISME

El pensament llibertari s'oposa a la centralització del poder polític i econòmic per raons òbvies: si es vol assegurar que els individus tinguin una major llibertat per prendre decisions i influir en la societat, la democratització massiva a petita escala és essencial. És a dir, com més descentralitzada sigui la presa de decisions, més s'acostarà la societat a una situació de democràcia directa. Pel contrari, la centralització significa un major grau de representació democràtica (i de desigualtat en el cas de l'economia), de la qual els anarquistes no són partidaris, ja que va en contra de l'autogovern.

No obstant, els pensadors anarquistes tenen en compte el defecte principal de la descentralització, el qual és la fragmentació de la societat i la conseqüent falta de desenvolupament que en resulta. És per això que proposen un model federalista per aconseguir la unió social. En comptes d'una unió artificial obtinguda a través de les ordres imposades per les autoritats, el federalisme planteja una unió voluntària entre les diferents associacions lliures que existirien en una societat anarquista. Aquestes seguirien sent autogovernades, però podrien agrupar-se en federacions per poder col·laborar amb altres col·lectius, creant així la centralització necessària per la unió i desenvolupament de la societat. Les diferents associacions influirien directament

en les decisions de la federació, ja que aquestes s'efectuarien en reunions de delegats escollits per les associacions mateixes. Aquest suposa l'únic tipus de centralització d'acord amb els principis anarquistes, ja que és creada i controlada des de baix fins a dalt.

Kropotkin, un dels pensadors anarquistes més rellevants juntament amb Bakunin i Proudhon, va descriure de la següent manera el panorama d'una societat descentralitzada i federal: "En una societat desenvolupada sobre aquestes línies (...) associacions voluntàries (...) representarien una xarxa entrellaçada, composta d'una infinita varietat de grups i federacions de totes dimensions i graus, local, regional, nacional i internacional, temporànies o més o menys permanents, per a tots els propòsits possibles: producció, consum i intercanvi, comunicacions, arranjaments sanitaris, educació, protecció mútua, defensa del territori, etc.; i, d'altra banda, per la satisfacció d'un nombre en augment de necessitats científiques, artístiques, literàries i socials."

En ordre des de l'esquerre, Pierre-Joseph Proudhon, Mikhail Bakunin i Piotr Kropotkin

1.3 IDEES POPULARS EQUÍVOQUES SOBRE L'ANARQUISME

- Terrorisme: Al llarg de la història, hi hagut un esforç continu per part dels mitjans de comunicació i les autoritats que els controlen d'influenciar l'opinió popular relacionant l'anarquisme amb el terrorisme. El resultat d'això, com és obvi, ha estat el rebuig de l'anarquisme per part de la major part de la població. No obstant, els anarquistes quasi sempre han rebutjat el terrorisme ja que no només és un mètode inefectiu d'acció directa, sinó també perquè suposa una acció autoritària i repressiva. Utilitzar el terrorisme individual per al col·lapse de la societat no assegura la creació d'una nova societat anarquista, ja que la població seguiria desconeixent els principis anarquistes i a més a més, s'oposarien a les idees dels terroristes degut als seus actes. Tanmateix, l'anarquisme rebutja el terrorisme perquè és un acte d'opressió i perquè els anarquistes desitgen l'abolició de les estructures de poder, però no la mort de les persones al poder. En altres paraules, l'assassinat de persones no es pot justificar.

L'únic cas en què l'anarquisme consentiria la resistència armada i la violència revolucionària seria en situacions d'opressió extrema (com per exemple, en una dictadura feixista). La justificació en aquest cas és que degut a l'ús de violència per imposar la voluntat de les autoritats (mitjançant la policia, per exemple), les masses no tenen altre opció que recórrer a la violència per a destituir a les autoritats i així recuperar les seves llibertats civils. Però fins i tot en aquests casos, la violència constitueix l'últim mètode d'acció directa, ja que sempre comporta el patiment d'individus i en cas de fracàs dóna una excusa a les autoritats per a la repressió i per a suprimir llibertats civils. Podem concloure, per tant, que ni el terrorisme ni la violència són propis de l'anarquisme, ja que els anarquistes s'oposen totalment al primer i només donen suport al segon en casos extrems.

- Caos: Sovint, la gent assumeix que els anarquistes advoquen a favor del caos o que, en tot cas, la forma d'organització que proposen resultaria en una societat caòtica. La raó per la qual la majoria de gent manté aquesta opinió és perquè creixen acceptant els valors egoistes i conservadors implícits en la

societat autoritària en la qual vivim. L'opinió que el sistema actual inculca a la població és que l'ordre prové de l'autoritat, i que per tant una societat llibertària resultaria per força en caos. D'aquesta manera, mitjançant l'adoctrinament de les masses, les autoritats s'asseguren de conservar el seu poder.

En tot cas, la idea que anarquisme és igual a caos suposa contradictòria degut a la importància que es dóna a l'ordre en la teoria anarquista. De fet, els pensadors anarquistes no consideren l'anarquisme com a un sinònim de desordre, sinó més aviat al revés. Opinen que l'anarquisme segueix l'ordre natural de la societat en comptes d'imposar un ordre artificial basat en lleis, ja que la forma d'organització anarquista es basa en l'ordre orgànic establert per les relacions socials de la població. Dit d'una altre manera, els anarquistes creuen en un ordre el qual és experimentat, no mantingut.

- Llibertat absoluta: A diferència del que molta gent creu, els anarquistes no afavoreixen una societat en la qual no hi límits pel que fa a les accions dels individus. Com que l'anarquisme defensa una societat lliure, qualsevol acció que afecti la llibertat d'un altre individu no és acceptada. Això inclou explotació, discriminació, abusos de qualsevol tipus, etc. Per últim, els anarquistes no consideren que l'autoritat sigui una llibertat individual, és a dir, no creuen que ningú tingui cap dret de manar a l'altra gent.

- Ateisme: Una idea força estesa és la de que tots els anarquistes són ateus. Si bé és veritat que una gran part ho són, doncs consideren que un Déu superior significaria l'existència d'una autoritat, cal destacar que la ideologia anarquista no s'oposa a la religió en general, només a certs aspectes lligats a aquesta. En primer lloc, l'anarquisme s'oposa a la religió establerta, ja que rebutja la influència d'ideologies fixes sobre el funcionament de la societat. En segon lloc, està en contra de les doctrines religioses estrictes, ja que estimulen la creació de grups religiosos radicals i no deixen lloc al pensament crític de l'individu. En comptes, és partidari de la lliure interpretació de la religió. Per últim, com és obvi degut als seus principis, l'anarquisme rebutja les autoritats religioses. D'altra banda, es podria argumentar que també s'oposa a la fe religiosa, ja que com a ideologia l'anarquisme es basa en l'ús de la lògica i el mètode científic, és a dir, que és

escèptic de les creences basades en la fe. Tot i així, aquest no deixa de ser un desacord filosòfic, més que cap altre cosa.

A excepció d'això, l'anarquisme no refuta el dret de les persones de practicar la seva religió individualment o en grup. En una societat anarquista, les religions pacífiques i no autoritàries serien permeses. Prohibir-les seria una mostra d'autoritat, ja que tothom té el dret de creure en el que vulgui, sempre que aquestes creences no afectin la llibertat de l'altra gent. Per tant, tot i atraure el pensament ateu degut a la naturalesa dels seus principis, l'anarquisme no rebutja la religió, i de fet, reconeix i accepta moltes de les idees positives presents en les religions d'arreu del món.

1.4 CORRENTS DE PENSAMENT ANARQUISTES

Com ja he comentat, la naturalesa anti-dogmàtica de l'anarquisme ha causat al llarg del temps una diversificació de la ideologia anarquista en múltiples escoles de pensament o corrents filosòfiques. Aquestes es classifiquen en dues branques: individualistes i socialistes. Tant uns com altres són anti-autoritat, anti-estat, anti-capitalistes i desitgen una societat llibertària. No obstant, estan en desacord pel que fa a estratègies, objectius, i sobretot, les característiques intrínseques d'una societat lliure.

En general, els anarquistes individualistes afavoreixen l'educació i la creació d'organitzacions llibertàries com a mitjà per a transformar gradualment la societat actual i així arribar als ideals anarquistes. Solen estar en contra de l'acció revolucionària i a favor de formes de protesta pacífiques, com la vaga o el boicot. D'altra banda, tot i estar a favor de l'educació i la creació d'organitzacions llibertàries, els anarquistes socialistes opinen que això no és suficient i creuen necessària una revolta popular per a poder establir una societat anarquista. Com a conseqüència, no donen tanta importància a l'acció de promoure reformes llibertàries en la societat actual com els individualistes.

L'altra qüestió fonamental en la qual individualistes i socialistes difereixen és l'economia. Pel que fa a les seves propostes de model econòmic, tan sols coincideixen en què el concepte capitalista de propietat privada hauria de ser substituït pel de propietat d'ús, un tipus de propietat privada que permet la possessió de propietats als individus sempre que en facin ús. A banda d'això, els anarquistes socialistes defensen una economia amb o sense capital en la qual la producció és propietat col·lectiva dels treballadors, i la seva distribució es basa en les necessitats dels individus (amb el reconeixement que diferents individus tenen diferents necessitats, un aspecte que no es té en compte en el socialisme autoritari). En canvi, els anarquistes individualistes plantegen una economia de mercat on els treballadors poden intercanviar productes entre ells i són propietaris dels seus mitjans de producció (en cas de ser membres d'una associació, els hi correspon una porció dels mitjans de producció).

Les corrents anarquistes principals i més rellevants dins de cada una de les branques són les següents:

Anarquisme socialista:

- Anarco-col·lectivisme: Proposat per Mikhail Bakunin, defensa l'acció revolucionària dels treballadors per a abolir l'estat i la propietat privada. En l'anarco-col·lectivisime, els mitjans de producció passarien a ser propietat col·lectiva dels treballadors, i aquests rebrien un sou depenent del nombre d'hores treballades amb el qual podrien obtenir una part de la producció.

- Anarco-comunisme: Proposat per Piotr Kropotkin, es basa en una societat de comunes autogovernades en què la propietat, privada o col·lectiva, seria abolida, però els treballadors tindrien el dret d'usar els mitjans de producció de manera autònoma. En l'anarco-comunisme, els treballadors no cobrarien (ja que no hi hauria capital) i podrien accedir lliurament a la producció.

- Anarco-sindicalisme: Proposa l'ús de sindicats com a eina de canvi social i revolucionari per a abolir l'estat, la propietat privada i el sistema salarial. En l'anarco-sindicalisme, els sindicats mateixos serien les organitzacions mitjançant les quals els treballadors gestionarien els mitjans de producció. L'economia podria estar basada tant en idees anarco-col·lectivistes (eliminant el sistema salarial) com anarco-comunistes.

Anarquisme individualista:

- Mutualisme: Proposat per Pierre-Joseph Proudhon, defensa una societat on hi hauria economia de mercat i propietat privada, però el treballador seria el propietari del producte resultant de la seva feina. Per tant, l'intercanvi de béns representaria un intercanvi de treball realitzat per l'individu. D'altra banda, en cas que un individu

deixés de fer ús de la seva propietat, aquesta passaria a ser propietat col·lectiva per qui la necessités. És per això que sovint el mutualisme és considerat també com a una corrent anarquista socialista.

- Anarco-capitalisme: Corrent individualista extrema que intenta unir els valors llibertaris de l'anarquisme amb el sistema econòmic capitalista. Proposa una economia de mercat sense regulacions de cap tipus. Defensa l'abolició de l'estat, però no del sistema capitalista i l'autoritat. És per això que no és considerat un tipus d'anarquisme legítim.

Per últim, existeixen altres tipus alternatius d'anarquisme, el més destacat dels quals és l'anarquisme sense adjectius, que recalca la naturalesa anti-dogmàtica de l'anarquisme i proposa la coexistència dels diferents corrents anarquistes en una societat basada en el principi anti-autoritari que totes comparteixen.

1.5 LA TRADICIÓ ANARQUISTA A CATALUNYA

L'anarquisme tingué una gran rellevància en la història espanyola, especialment a Barcelona, des de la segona meitat del segle XIX fins al final de la Guerra Civil. Durant aquests temps, l'anarquisme es va convertir en la vessant principal del moviment obrer a Espanya, amb el seu punt àlgid durant els primers mesos de la Guerra Civil. En un dels episodis més ignorats de la història espanyola, els treballadors van protagonitzar una revolució anarco-sindicalista arreu d'Espanya, un fet sense precedents que continua sent avui una de les fites més significatives a nivell mundial resultants del moviment obrer. Des d'aleshores, i sobretot com a conseqüència del règim franquista, l'anarquisme espanyol s'ha vist debilitat en gran mesura, arribant a desaparèixer quasi per complet en certes regions d'Espanya. No obstant, les conseqüències de la tradició anarquista que hi hagué a Catalunya encara es poden observar en certs valors que han passat a formar part de la identitat del poble català. És per això que resulta essencial fer memòria històrica de la influència anarquista a la nostra nació.

La ideologia anarquista van ser introduïda a Espanya l'any 1868 per Giuseppe Fanelli, un anarquista italià enviat per Bakunin. Les idees llibertàries es van anar estenent pel moviment obrer espanyol al llarg de la resta de segle, desenvolupant una preferència per l'anarco-sindicalisme que va culminar en la formació de la Confederació Nacional del Treball (CNT) l'any 1910. La CNT era un sindicat a favor de la revolució social, diferenciant-se així de la resta de sindicats de treballadors que tenien un caràcter reformista. Per tant, es tractava d'una organització apolítica, ja que no era partidària del poder estatal. Gràcies a la tasca social que duia a terme, la CNT es va convertir en un espai alternatiu de desenvolupament dels treballadors, una mena de societat alternativa. Això va provocar que creixés molt ràpidament, arribant a quasi dos milions de membres l'any 1936 quan començà la Guerra Civil. Anteriorment, l'any 1927, la Federació Anarquista Ibèrica (FAI) havia estat creada amb l'objectiu de mantenir els ideals anarquistes de la CNT, donades les inclinacions reformistes que certs sectors del sindicat començaven a desenvolupar. Altres organitzacions de caràcter

llibertari com Mujeres Libres o la Federació Ibèrica de Joventuts Llibertàries (FIJL) també van ser fundades durant aquest període.

Així doncs, en el moment en què va esclatar de la Guerra Civil l'any 1936, una part important de la societat catalana formava part del moviment anarco-sindicalista. Quan el cop d'estat franquista es va produir el 17 de juliol de 1936, la CNT i la Unió General de Treballadors (UGT) van convocar una vaga general. Els treballadors de Barcelona, sobretot membres de la CNT, UGT i el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), van sortir als carrers per combatre l'aixecament franquista, prenent les armes dels barracons militars amb l'ajuda de soldats que es van mantenir fidels al bàndol republicà i construint barricades. Cap al vespre del dia 19 ja havien aconseguit derrotar els feixistes. En altres ciutats espanyoles, com Madrid i València, els treballadors van seguir l'exemple de Barcelona i es van enfrontar als soldats franquistes. Els treballadors van aprofitar aquesta victòria per a començar la revolució anarco-sindicalista arreu d'Espanya. Davant la perplexitat de les autoritats, que van veure com perdien el seu poder sobre una població que actuava segons la seva pròpia iniciativa, els pagesos van apropiar-se de la terra i van crear col·lectives, els treballadors van establir l'autogestió dels llocs de treball mitjançant sindicats, i la població va organitzar milícies de voluntaris per a combatre el bàndol nacional.

Cartells de la CNT-FAI encoratjant la revolució dels treballadors

L'exèrcit popular a nivell espanyol disposava de 150000 voluntaris, 18000 dels quals eren catalans. D'altra banda, dos terços de les terres republicanes van ser col·lectivitzades, adoptant una forma d'organització anarco-comunista. Aragó, Llevant i les terres de Castella al voltant de Madrid van ser les zones on l'agricultura col·lectivista va tenir més èxit. Finalment, el referent pel que fa a la col·lectivització industrial va ser Barcelona, on la revolució social va estendre's per tota la ciutat. Els treballadors van apropiar-se de més de 3000 empreses, controlant així els diferents sectors industrials, així com tots els serveis públics. Aquests llocs de treball van passar a ser autogestionats per assemblees de treballadors i comitès elegits per les assemblees que s'encarregaven de les funcions administratives. Cada indústria tenia un Consell Industrial format per representats dels comitès de les fàbriques juntament amb representants de la CNT i la UGT. Les conseqüències de la col·lectivització industrial anarco-sindicalista van ser molt positives. Els sous eren igualitaris i les condicions de treball van millorar. En molts casos la producció va augmentar, en part gràcies a la reorganització industrial duta a terme per la CNT, i per primer cop els treballadors van disposar de sanitat pública gratuïta. George Orwell va descriure en el seu llibre "Homenatge a Catalunya" l'ambient de germanor i camaraderia que es vivia a la ciutat de Barcelona.

Malauradament, la revolució anarco-sindicalista espanyola només va durar uns quants mesos. Aquest col·lapse no va ser causat pels franquistes, sinó pel Partit Comunista, que va dirigir la contra-revolució. La Unió Soviètica havia proveït armes pel bàndol republicà des de l'octubre del 1936, i això els va donar el poder necessari per aconseguir el suport del govern republicà. Tot i l'eficiència de la indústria de guerra a Catalunya, el govern es va negar a subministrar les matèries primes que necessitaven per la producció. A part d'això, les armes provinents de la Unió Soviètica no es van distribuir als fronts formats per milícies de treballadors. La retenció d'armes va permetre que els comunistes s'apoderessin de les forces armades i la Guàrdia Civil, i va provocar la desintegració de l'exèrcit popular. D'altra banda, els bancs van començar a exercir pressió econòmica sobre les col·lectives de treballadors perquè cedissin el control al govern. Aquest va ser l'inici del procés de dissolució i nacionalització de les col·lectives agricultores i industrials. En primer lloc, la Guàrdia Civil i el

nou exèrcit estatal es va encarregar de prendre les terres col·lectivitzades, començant amb la invasió d'Aragó. Pel que fa a Barcelona, l'autogovern per part dels treballadors va ser finalitzat de manera tràgica amb els anomenats Fets de maig.

El dia 3 de maig de 1937, tres camions de càrrega policials van intentar prendre el control de la central telefònica de Barcelona, controlada per treballadors. Ràpidament, membres pertanyents als comitès locals de defensa de la CNT-FAI i membres de la POUM van preparar-se per a l'enfrontament contra la Guàrdia Civil. Malgrat tot, els líders de la CNT, els quals havien entrat a formar part del govern català a causa de la formació del Comitè Central de Milícies Anti-Feixistes, van ordenar que els treballadors abandonessin les barricades en favor de les negociacions que s'estaven fent amb el govern català. Finalment, el dia 6 la Guàrdia Civil va aconseguir prendre la central telefònica i l'estació de tren de Barcelona, que van passar a ser controlats pels comunistes del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC). La invasió de la resta de Barcelona es faria efectiva el pròxim dia, quan al voltant de 5000 guàrdies d'assalt van arribar de València i van arrasar Barcelona, deixant 500 morts i 1100 ferits. La tragèdia va continuar durant les pròximes setmanes, en les quals van matar centenars de treballadors més. En poc temps, la Catalunya anarco-sindicalista del principi de la Guerra Civil va caure sota la influència del nou govern comunista. Els Fets de maig de Barcelona van suposar l'inici del final per als territoris anarquistes arreu d'Espanya, que van anar caient a mans del govern de mica en mica.

2 METODOLOGIA

En tractar-se d'un treball de camp basat en la investigació general d'un moviment social dins un territori determinat, l'obtenció d'informació ha estat a través de gent involucrada en el mateix moviment. Així doncs, la part pràctica del meu treball ha consistit en fer un conjunt d'entrevistes a persones que han fet de representants de l'anarquisme barceloní. Han estat entrevistes de gran extensió, abastant la diversitat d'assumptes tractats en el meu treball de camp i conformant la totalitat del seu contingut.

En total he realitzat quatre entrevistes, dues a gent de col·lectius llibertaris barcelonins, que m'han ajudat a tenir una visió interna del moviment i entendre les seves característiques, i dues a estudiosos de l'anarquisme, que m'han permès analitzar el moviment des d'un punt de vista més crític, així com comprendre alguns dels motius històrics que l'han portat a la situació actual. La primera va ser a dos dels membres d'Acció Llibertària de Sants, una organització anarquista creada l'any 2012 que s'ha convertit en una de les principals a la ciutat, mentre que la segona va ser a un grup d'integrants de l'Ateneu Llibertari de Gràcia, un col·lectiu més recent, fundat el 2014 i amb local des del 2016, però amb una forta activitat des d'ençà. Aquestes entrevistes van ser les més llargues, cadascuna durant al voltant de 2 hores (de conversa oral, ja que van ser gravades, no redactades al moment) i constituïdes de les mateixes 30 preguntes (en molts casos preguntes dobles i de resposta extensa, no concreta). Les altres dues entrevistes van ser a Xavier Diez, historiador especialitzat en l'anarquisme català, i Manel Aisa, president de l'Ateneu Enciclopèdic Popular de Barcelona. Aquestes van ser més breus, d'uns 45 minuts cadascuna, i formades per 15 preguntes comunes entre les dues (també de caràcter general).

Com dic, quasi tot el contingut del treball de camp ha estat extret directament de les respostes dels entrevistats, amb l'excepció d'algun cas puntual en què he necessitat buscar informació a la xarxa per aprofundir en el tema. Tant és així, que en certa manera es podria considerar el meu treball de camp com una síntesi, estructurada i des d'un punt de vista analític, de les dades, idees i conceptes que van exposar els entrevistats.

3 TREBALL DE CAMP

3.0 INTRODUCCIÓ: UN ESTUDI DELS COL·LECTIUS LLIBERTARIS BARCELONINS

En aquest treball de recerca m'he proposat il·lustrar la situació en la qual es troba l'anarquisme barceloní fent un estudi dels col·lectius llibertaris de la ciutat. Antigament, durant el moviment anarco-sindicalista de la primera meitat del segle XX, les principals organitzacions eren sindicats com la CNT. Avui en dia, tot i que segueixen existint, tan sols representen la presència anarquista en l'àmbit laboral; el major exponent de l'anarquisme barceloní han passat a ser organitzacions autònomes de barri, i per aquesta raó han estat el focus de la meva recerca. Es tracta sobretot d'assemblees i ateneus llibertaris, molts dels quals han anat sorgint en els últims anys, que es basen en principis semblants als dels anarco-sindicats però que plantegen una forma d'organització força diferent.

El concepte d'ateneu no és nou, en el passat ja existien ateneus que feien una tasca sobretot cultural a nivell local. Els ateneus funcionen com a centres socials, amb la particularitat que sovint estan totalment autogestionats i són fundats per gent amb tendències llibertàries. Malgrat això estan oberts al públic, i poques vegades són exclusivament per gent anarquista. Són espais populars, serveixen com a punt de trobada per gent que participa en activitats diverses, des de reunions de grups d'acció política fins a xerrades per fer memòria d'esdeveniments històrics. Pel que fa a les assemblees llibertàries, són grups d'afinitat formats per gent amb una ideologia semblant i objectius polítics comuns, les accions dels quals es decideixen de manera assembleària, com bé indica el seu nom.

En el meu treball de camp he analitzat les característiques principals d'aquests col·lectius tenint en compte diversos aspectes, com poden ser les accions que duen a terme, les seves idees, els seus objectius, el seu funcionament i manera d'organitzar-se, esdeveniments importants que han protagonitzat, etc. Lògicament, tota aquesta informació ha estat considerada en el context de l'anarquisme teòric exposat en la primera part del treball.

L'Ateneu Llibertari de Gràcia durant les festes del barri

3.1 L'ANARQUISME COM A EINA

3.1.1 REBUIG AL CONCEPTE D'IDEOLOGIA

La primera cosa que cal comentar sobre aquests col·lectius és que no pensen en l'anarquisme com a una ideologia, sinó com a una metodologia. Per ells, l'anarquisme tan sols és una eina d'alliberació, i en cap moment pretenen que es converteixi en el seu dogma, ja que no actuen per a complir els ideals anarquistes, sinó que senzillament tenen unes idees que els han portat a identificar-se com a tal. Consideren que la ideologia és un tipus de presó del pensament que no deixa lloc a l'experimentació i l'espontaneïtat, les quals són característiques pròpies de l'anarquisme. El seu objectiu no és imposar les seves idees a l'altra gent, sinó treballar en base a les diferències que sempre hi haurà entre les persones per intentar arribar a una situació de benefici social. Consideren que l'anarquisme és pràctica, i per tant donen molta més importància a l'acció directa que a la teoria anarquista.

Pensen que per a impulsar l'anarquisme és important que hi hagi una certa coordinació entre els grups llibertaris, però mai fonamentant-se en una sola línia de pensament, ja que cal mantenir la possibilitat d'integrar nous corrents i idees a l'anarquisme. Segons ells, donat el fet que ningú no té la veritat absoluta, la construcció d'una millor societat passa per considerar les opinions dels diferents individus, d'aquí l'assemblearisme característic dels grups anarquistes. Si bé accepten que seguir unes pautes i tenir una teoria unificada seria una mesura que podria fer més efectiu el moviment llibertari, no consideren que això sigui una necessitat, i donen preferència a la millora i evolució del pensament anarquista.

3.1.2 PLURALITAT DE PENSAMENT

Com a conseqüència del rebuig al dogma grupal, els membres d'aquests col·lectius sovint són partidaris de diferents corrents anarquistes, o fins i tot d'altres tendències polítiques com per exemple el marxisme. L'important és que mantinguin unes pràctiques, com poden ser l'acció directa i el suport mutu, les

quals es consideren llibertàries i fan que puguem parlar d'un grup anarquista tot i tenir membres d'altres tendències polítiques. Comparteixen objectius semblants, i com que les accions que duu a terme el grup es consideren prioritàries, no és necessari que els diferents membres estiguin d'acord en qüestions teòriques. Una altra raó per la qual el pensament llibertari no és una obligació dins els col·lectius anarquistes barcelonins és perquè volen poder col·laborar amb els veïns. Estratègicament, si el moviment llibertari té prou flexibilitat per englobar diferents ideologies, és més fàcil crear una mena de bloc popular que actuï independentment del sistema i trenqui amb aquest.

3.1.3 PRINCIPIS DE L'ANARQUISME BARCELONÍ

Tot i tractar-se de grups molt anti-dogmàtics, hi ha certs principis bàsics que són compartits al llarg del moviment llibertari barceloní. El rebuig al capitalisme és molt prevalent, ja que és el sistema en el qual vivim, o sigui que podem experimentar de primera mà les injustícies que crea. És per això que el suport mutu entre la gent es considera vital, ja que és una de les coses que s'ha perdut en la societat capitalista d'avui. Es vol aconseguir una llibertat que s'estengui a tota la societat, que sigui compartida. En les paraules de Bakunin, "només sóc verdaderament lliure quan tots els éssers humans, homes i dones, són igualment lliures." Així doncs, el que resulta molt clar de l'anarquisme barceloní actual és que es tracta d'un anarquisme socialista, com ja ho havia estat el de la primera meitat del segle XX. Els objectius polítics solen estar relacionats amb qüestions de benestar social i la recuperació de la vida en comunitat, i hi ha una prioritat perquè la gent disposi de les necessitats per viure de manera digna, sempre tenint en compte que aquestes necessitats poden variar depenent de l'individu.

3.2 FONTS D'INSPIRACIÓ I INFLUÈNCIES

3.2.1 PENSADORS ANARQUISTES I L'ANARQUISME PRÀCTIC

Entre els pensadors amb més influència en l'anarquisme barceloní actual trobem Piotr Kropotkin, el pare de l'anarco-comunisme, i Errico Malatesta, considerat l'últim dels pensadors clàssics de l'anarquisme. Pel que fa a autors contemporanis, destaca el teòric anarquista Tomàs Ibáñez, les idees del qual estan força esteses en el moviment llibertari barceloní. No obstant, com que encara estem molt lluny d'una revolució popular que permeti establir una societat anarquista, moltes vegades els col·lectius llibertaris s'inspiren més en la pràctica que en la teoria anarquista, és a dir, que prenen com a referència les accions que han dut a terme anarquistes en el passat. Aquesta pot arribar a suposar una font d'aprenentatge més enriquidora que els escrits dels pensadors, ja que els hi permet entendre quines estratègies van funcionar en el passat, guanyant així una nova perspectiva en les seves accions actuals.

3.2.2 EL CONFEDERALISME DEMOCRÀTIC DEL KURDISTAN

Un dels punts de referència per l'anarquisme en el món actual és el Kurdistan, especialment les regions de Rojava i Bakur, on s'està plantejant una forma d'organització de la societat molt d'acord amb els valors llibertaris, el confederalisme democràtic. Com a conseqüència, les organitzacions anarquistes barcelonines s'estan fixant molt en les seves pràctiques, i han organitzat vàries jornades informatives sobre aquesta cara del moviment llibertari que s'està vivint al Kurdistan. En el confederalisme democràtic, els ciutadans poden participar en les decisions polítiques de manera directa a través de comunitats locals que funcionen de manera assembleària. Les persones en posicions de govern només s'encarreguen de posar en pràctica aquestes decisions, però no són responsables per la creació de polítiques. Pel que fa a l'economia, proposa la creació de cooperatives. El confederalisme democràtic resulta en una societat creada des de baix i amb un alt grau d'autonomia local, on els municipis són molt autosuficients i els individus poden incidir directament en les decisions polítiques. A més a més, cal destacar la gran importància que

el confederalisme democràtic dóna, per una banda, a l'alliberació de la dona i la seva participació en la política per poder arribar a una situació d'igualtat de gènere, i per l'altra, en l'ecologisme com a una de les prioritats a tractar com a societat.

Una reunió d'una comuna a Amude (Rojava)

3.2.3 LA LLUITA PER L'HABITATGE DE LA FAGC

La lluita per l'habitatge de gent amb poca capacitat econòmica és un dels objectius principals de l'anarquisme barceloní actual. En aquest sentit, el referent a Espanya és la Federació Anarquista de Gran Canària, la qual va començar a finals de 2012 un projecte d'okupació d'habitatges abandonats per oferir allotjament a famílies desnonades. En primer lloc, van posar-se a buscar pisos abandonats, els propietaris dels quals fossin entitats bancàries i immobiliàries. A continuació, la FAGC va crear un Grup de Resposta Immediata als desnonaments, i va organitzar una Assemblea d'Inquilins i Desnonats. Sota el lema de "Un desnonament, una okupació", la FAGC va aconseguir allotjar a més de 70 persones en els primers mesos de 2013, i 74 persones més a mitjans de

2014. La seva fita més extraordinària va succeir uns mesos després, quan van aconseguir okupar un bloc de pisos que va permetre l'allotjament de 207 persones. Les famílies del bloc van crear La Esperanza, una comunitat autogestionada que avui en dia funciona per sí mateixa al marge de la FAGC. Degut a aquests actes d'acció directa contra la falta d'habitatge, la FAGC s'ha convertit en una font d'inspiració per l'anarquisme barceloní, que s'enfronta a un problema semblant.

3.3 LA IMPORTÀNCIA DEL 15-M

Un moment clau en el desenvolupament del moviment llibertari barceloní fins al punt actual va ser el 15-M l'any 2011, un moviment de protesta popular en el qual milers de persones van aplegar-se a les places de diverses ciutats espanyoles exigint un canvi real del sistema polític i una major participació dels ciutadans en aquest. Els participants van organitzar assemblees on es van dur a terme debats per a buscar propostes de canvi democràtic, i el moviment va acabar resultant en la creació de centenars d'organitzacions d'acció política arreu d'Espanya, la majoria de les quals encara perduren avui en dia.

A Barcelona, el 15-M va tenir un caràcter més llibertari que en altres ciutats, obrint la porta a l'acceptació de les pràctiques anarquistes a molta gent que coincidia amb idees com l'assemblearisme i el funcionament horitzontal, i apropant valors típicament llibertaris a la societat. L'anarquisme barceloní provenia de dècades amb una tradició de petites cèl·lules tancades creades per grups d'amics, les accions de les quals no generaven una política de barri constant. Per aquesta raó, els cercles anarquistes eren de difícil accés a la gent simpatitzant que podria haver estat interessada en unir-se al moviment llibertari. En aquest sentit, el 15-M va servir com a catalitzador, ja que va aconseguir unir anarquistes d'organitzacions ja existents amb nova gent, sobretot joves, que encara no participaven activament en el moviment llibertari. Molts d'aquests van animar a la gent gran a reobrir ateneus i s'hi van acabar unint o creant les seves pròpies organitzacions. La majoria de col·lectius llibertaris que hi ha a Barcelona en l'actualitat van aparèixer com a conseqüència del 15-M, especialment des del moment en què el moviment va deixar d'estar concentrat a la Plaça Catalunya i va estendre's a les places dels diferents barris, creant nuclis de gent anarquista a partir dels quals sorgirien les organitzacions actuals. En conclusió, el 15-M va suposar una onada de frescor, un ressorgiment de l'anarquisme a Barcelona. A més a més, va demostrar de nou la necessitat del poble de prendre els carrers per convertir-los en espais públics, i va suposar el final de l'etapa de conformisme polític que s'havia viscut a Espanya des de la Transició.

Concentració del 15-M a la Plaça Catalunya de Barcelona

3.4 CARACTERÍSTIQUES DE L'ANARQUISME BARCELONÍ

3.4.1 TASCA SOCIAL COM A ACCIÓ REVOLUCIONÀRIA

Sens dubte, l'anarquisme barceloní defensa l'acció revolucionària, però no en el sentit de la insurrecció immediata, sinó en el sentit de l'acció directa constant. Com que en aquest moment plantejar una revolució anarquista no és una proposta realista perquè no hi ha els recursos necessaris, l'acció revolucionària consisteix en treballar pel procés de transformació gradual de la societat cap als ideals llibertaris. Això s'aconsegueix a través d'una tasca social que es va fent al llarg del temps, com és natural en el moviment llibertari. Cal entendre que la revolució no és una acció premeditada que s'acorda en una assemblea, sinó que es tracta de la conclusió lògica del procés de transformació de la societat, i és per això que succeeix de forma espontània. Si prenem com a exemple la revolució anarco-sindicalista de l'any 1936, podríem dir que l'inici del procés revolucionari va ser l'any 1868, quan les idees llibertàries van ser introduïdes a Espanya. En aquella època petits col·lectius ja van començar a dur a terme accions polítiques de caire social per introduir de mica en mica els valors llibertaris a la societat. Quaranta anys després, amb la creació de la CNT l'any 1910 i la seva feina al llarg dels següents anys, es va començar a entreveure la revolució, i tot i així encara van faltar vint anys més perquè aquesta arribés. L'anarquisme barceloní actual encara es troba en un punt inicial del procés revolucionari, el qual podríem dir que va començar amb el 15-M.

Tanmateix, s'ha de tenir en compte que les revolucions sempre són provocades per una minoria políticament activa, la qual rep el suport de la majoria. Un exemple d'això serien els disturbis que hi va haver l'any 2014 a causa de l'ordre d'enderrocament i desallotjament de Can Vies, un centre social autogestionat del barri de Sants. Can Vies havia fet una tasca social pel barri durant vint anys, i és per això que quan les autoritats van ordenar que s'enderroqués els veïns del barri s'hi van oposar. El més important en aquest cas no va ser que hi hagués una minoria protagonitzant els disturbis, sinó que els veïns del barri que no hi van participar estaven a favor de la seva lluita. Així doncs, l'objectiu de l'acció directa és fer una tasca social prou rellevant com per

poder aconseguir de mica en mica aquest suport popular. L'acció revolucionària dels grups anarquistes actuals de Barcelona no consisteix en organitzar una revolució destinada al fracàs, sinó en treballar juntament amb la resta de la societat per arribar al punt en què la revolució es converteix en una possibilitat real.

Reconstrucció de Can Vies després de l'intent de desallotjament i enderrocament

3.4.2 CREACIÓ D'ESPAIS ALTERNATIUS I TASCA CULTURAL

Durant el moviment anarco-sindicalista del segle XX a Espanya, la CNT va arribar a constituir una mena de "societat paral·lela" pels treballadors. El sindicat va crear escoles i ateneus per mitjà dels quals feia una tasca cultural molt important, la qual va ser especialment útil donada la falta d'educació dels treballadors. Els ateneus llibertaris actuals aspiren a fer una feina semblant, basant-se en aquest idea de crear espais alternatius que funcionen de manera autònoma al marge de les estructures de poder. L'objectiu és poder transformar la manera com es relaciona la gent en el sistema actual per donar lloc a formes de vida que trenquen amb el model capitalista i són més properes als valors llibertaris. Aquest és l'altre aspecte pel qual l'anarquisme actual es pot considerar revolucionari: pretén crear la societat llibertària que defensa dins els seus

ateneus, rebutjant el sistema actual i establint així un moviment independent en tots sentits.

Per això se li dóna tanta importància a la tasca cultural, doncs és la manera d'atraure veïns als ateneus i que així puguin ser reconeguts com a espais públics de trobada per la gent del barri. Aquesta és una estratègia molt bona per a promoure les idees llibertàries, ja que allibera a la gent dels prejudicis que puguin tenir sobre l'anarquisme i fa que siguin més receptius dels punts de vista que pot oferir. Un dels focus de la tasca cultural arreu de Barcelona és la memòria històrica, en molts casos de personatges de l'anarquisme espanyol que van ser castigats pel franquisme, i també són força comuns les jornades informatives sobre temes rellevants en la política global d'avui en dia. Tot i així, els ateneus solen organitzar un gran ventall d'activitats culturals, des d'exposicions artístiques i debats sobre llibres fins a grups excursionistes. Per últim, com és de suposar, la majoria de col·lectius llibertaris també solen estar involucrats en l'organització de les festes populars del seu barri d'una manera o altre.

Cartell del grup excursionista d'Acció Llibertària de Sants

3.4.3 ACCIÓ POLÍTICA DE BARRI

Una de les característiques essencials de l'anarquisme barceloní que apareix constantment en estudiar-lo i que el diferencia de l'anarquisme de la resta de Catalunya és que està format per col·lectius de barri. Així doncs, les seves accions polítiques quasi sempre són a nivell d'aquest, per la qual cosa ens trobem que hi ha diverses lluites en l'anarquisme barceloní, ja que no tots els barris estan afectats pels mateixos problemes. No obstant, com que el moviment llibertari a Barcelona és molt més nombrós que en altres territoris, la divisió de les organitzacions en barris és totalment necessària. De fet, és un fet que reflexa la preferència per la descentralització pròpia de l'anarquisme, ja que permet que hi hagi un major grau d'autonomia i que les relacions dins dels col·lectius siguin més personals.

Per als col·lectius llibertaris creats recentment, l'arrelament al barri és una prioritat, ja que els vincles amb veïns i entitats del barri són la millor manera de legitimar-se com a un espai públic rellevant. Naturalment, la manera mitjançant la qual les organitzacions anarquistes pretenen tenir un impacte en la societat no és mai usant la política institucional, sinó involucrant-se i organitzant mobilitzacions populars, per la qual cosa la col·laboració amb la ciutadania és fonamental. A més a més, en cas que l'organització tingui problemes amb les autoritats, el suport de la gent pot ser de gran ajuda.

Tot i així, cal remarcar que lluny de ser una mesura purament estratègica o organitzativa, la descentralització de l'anarquisme barceloní es basa en gran part en l'ideal que hi ha entre els col·lectius llibertari d'aconseguir crear un barri on els veïns puguin decidir com viure i hi hagi una participació directa d'aquests en la política. Amb això es vol crear una comunitat de veïns basada en relacions de suport mutu i on recuperin els carrers com a espai per la vida pública.

3.4.4 ANARQUISME VIVENCIAL I QÜESTIONS ESTÈTIQUES

L'altre particularitat que diferencia l'anarquisme barceloní del de la resta de Catalunya és l'existència d'un anarquisme vivencial. En primer lloc, això es tradueix en el fet que molts membres de col·lectius llibertaris tracten l'anarquisme com si fos un estil de vida, en el sentit que s'involucren molt en el moviment i es mouen en cercles de gent pertanyent a aquest.

A part, trobem un altre anarquisme vivencial més basat en la imatge, el qual constitueix una mena de tribu urbana; està format per gent que té una manera particular de vestir, parlar, comportar-se, relacionar-se, etc. A diferència dels primers, són gent que ni solen participar en accions polítiques ni es centren en fer una tasca social, sinó que simplement viuen a la seva manera independentment de la resta de la societat. Aquest tipus d'anarquisme sol estar molt lligat a l'okupació, i té un caràcter més individualista. Altres sectors del moviment llibertari han estat força crítics amb aquests anarquistes, doncs consideren que donen massa importància a les qüestions estètiques i viuen força aïllats de la societat. Això pot arribar a ser un problema, perquè fa que l'anarquisme sigui vist com un "ghetto", i no com un moviment de participació popular. Des de l'anarquisme socialista s'intenta revertir aquesta situació i crear organitzacions més obertes que funcionin com a part de la societat.

L'estètica punk és força present en la tribu urbana d'anarquisme vivencial

3.4.5 DIVERSITAT D'ASSEMBLEES

Degut a la força que l'anarquisme té a Barcelona, podem trobar una gran diversitat d'assemblees llibertàries, algunes dedicades a lluites força específiques. Això no és possible en altres ciutats catalanes, ja que no hi ha prou gent pertanyent al moviment llibertari com per crear diferents assemblees, i en molts casos tan sols ni sol haver una de tipus més general. Com que l'anarquisme respon a diferents sectors socials, al llarg dels anys a Barcelona han aparegut assemblees llibertàries que es dediquen a causes determinades com poden ser l'alliberament femení, l'anti-especisme, la llibertat sexual, l'ajuda a immigrants... el seu objectiu sol ser el de defensar els drets d'una minoria concreta, i per tant, el seu caràcter llibertari el podem observar en el fet que són partidaris de la igualtat social. Aquest fenomen va començar a donar-se sobretot a partir de la Transició, i està molt influenciat pels moviments socials que van originar les protestes del maig de 1968 a París.

Per un costat la diversitat d'assemblees és positiva, ja que demostra la riquesa ideològica del moviment llibertari i permet que la gent pugui participar en les lluites que consideren més importants, però per l'altra fa que l'anarquisme estigui més dispers. En molts casos, les assemblees d'objectius específics no tenen un projecte polític definit més enllà de les causes personals que defensen. Per aquesta raó, ens trobem que en l'actualitat els grups anarquistes de Barcelona estan força atomitzats, i alguns fins i tot tenen males relacions entre ells.

3.5 OBJECTIUS PREDOMINANTS EN EL MOVIMENT LLIBERTARI

3.5.1 LA LLUITA PER L'HABITATGE

Tot i la diversitat d'objectius dins l'anarquisme barceloní, hi ha certes lluites socials que en els últims anys s'han anat estenent a les diferents organitzacions, convertint-se en els focus d'acció principals del moviment llibertari. L'assumpte al qual es dóna més importància a nivell de ciutat és la lluita per l'habitatge i contra el procés de gentrificació que estan experimentant molts barris. Des dels col·lectius llibertaris es defensa que l'habitatge sigui assequible o fins i tot que es converteixi en un dret, com ja va reivindicar la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) fa uns anys. Així doncs, tot i que l'anarquisme no és reformista, en el cas de l'habitatge alguns anarquistes fan una excepció i sí que arribarien a defensar la creació de lleis per assegurar-se que tothom en disposés, ja que es considera una qüestió urgent. Aquests reformes, per exemple, podrien establir que el preu del lloguer depengués de la renta laboral o que hi hagués un límit de preu. Pel que fa a l'acció directa, els anarquistes sovint participen de forma individual en les protestes per parar desnonaments, ja que com és de suposar, s'oposen totalment a aquest tipus d'abusos per part de les autoritats. No obstant, en general a Barcelona els col·lectius llibertaris no se solen dedicar massa al problema dels desnonaments, doncs ja existeix la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH), la qual fa una feina molt important en aquest sentit. En comptes d'això, molts d'ells centren una gran part dels seus esforços únicament a la lluita contra la gentrificació.

La gentrificació és el procés d'ennobliment d'un barri fins a convertir-se en una zona exclusiva per gent de gran poder adquisitiu. En l'actualitat, molts veïns estan sent expulsats dels seus propis barris degut a la seva situació econòmica; com que la gentrificació provoca que els preus pugin, arriba un punt en el qual no es poden permetre els lloguers i acaben havent de marxar a viure a altres barris de la perifèria, o fins i tot fora de Barcelona. Un dels problemes de la gentrificació és que es tracta d'un procés silenciós, és a dir, que no són expulsions tan agressives com podrien ser els desnonaments, i per això és més difícil de combatre, ja que sol passar més desapercebut.

La lluita contra la gentrificació està molt relacionada amb la forta connexió entre les organitzacions anarquistes barcelonines i els barris dels quals formen part. Com ja he comentat, l'objectiu dels anarquistes és que els veïns puguin decidir quina és la situació que es viu en el seu barri, la qual cosa no és possible si els fan fora. De fet, la situació actual és totalment contrària a aquest ideal, ja que els canvis que s'estan produint als barris són provocats per forces econòmiques exteriors. Això ens porta al pròxim punt pel qual aquesta lluita és tan prioritària en el moviment llibertari. L'oposició a la gentrificació està molt lligada al sentiment anti-capitalista, ja que es tracta d'un fenomen que deriva de l'explotació econòmica a la qual fa temps que està sotmesa la ciutat de Barcelona. Com és habitual, el capitalisme posa els diners com a objectiu central de la societat, mentre que l'anarquisme dóna preferència a la qualitat de vida de les persones. Ens trobem davant un clar exemple de xoc d'ideologies polítiques, el qual fa que la lluita contra la gentrificació sigui encara més rellevant pels anarquistes.

3.5.2 EL MOVIMENT CONTRA LA MASSIFICACIÓ DEL TURISME

Últimament, en els mitjans de comunicació s'ha parlat molt del moviment contra el turisme que s'està produint a Barcelona. Tot i que solen assenyalar a la CUP com als seus responsables, la realitat és que es tracta d'un moviment molt més ampli protagonitzat per diferents sectors veïnals al llarg de la ciutat, en el qual la CUP tan sols s'hi ha afegit recentment. Com a ciutadans de Barcelona els anarquistes hi estan força involucrats, i com que són molt actius, han acabat representant una part important del moviment. Així doncs, podem trobar molts col·lectius llibertaris que han estat tractant aquest tema des de fa temps, ja que, de fet, està directament relacionat amb la lluita per l'habitatge.

Protesta contra els pisos turístics de la Barceloneta

El turisme està provocant una ferida a la ciutat de Barcelona i suposa una agressió a la seva ciutadania, aquest és el missatge que s'intenta transmetre. En primer lloc, la gent es troba amb que no queden espais pels ciutadans, però sobretot, el que més els afecta és la repercussió del turisme en el preu de la vida. És aquí on trobem la connexió entre el moviment i la lluita per l'habitatge. El problema de la gentrificació està molt lligat a la manera com es gestiona el turisme de Barcelona. La seva massificació és un clar exponent del capitalisme agressiu i descontrolat: es vol convertir Barcelona en un negoci i exprimir-ne tots els diners que se'n pugui treure, sense tenir en compte la comoditat i garanties d'habitatge digna de la gent que hi viu. El moviment contra el turisme fa una crítica al model de ciutat que s'està construint, i per tant, va més dirigit a polítics i propietaris d'hotels i pisos turístics que als turistes mateixos. No obstant, el sistema capitalista es defensa a través dels seus mitjans de comunicació parlant de turismofòbia. Aquest és un discurs que parteix de les conseqüències, però no es fixa en les causes. No estem parlant d'un moviment basat en l'odi, sinó en la defensa de la vida digna de la ciutadania.

3.5.3 LA MILLORA DE LES CONDICIONS LABORALS I LA CREACIÓ D'ALTERNATIVES DE FEINA

L'altre objectiu molt en comú dins el moviment llibertari és la millora de les condicions laborals. Degut a l'alt nivell d'atur provocat per la crisi econòmica, els col·lectius llibertaris han estat treballant força en aquests temes, sobretot a partir de la vaga general del 2012. En l'actualitat, els anarco-sindicats estan lluitant contra les reformes laborals que s'han produït en els últims anys, i continuen fent la feina de reivindicar millors condicions pels treballadors. En els últims anys, moltes de les vagues defensant els drets laborals dels treballadors han estat organitzades des del moviment llibertari.

D'altra banda, una de les tasques que s'està duent a terme a diversos ateneus llibertaris és la creació d'alternatives de feina. Des d'aquests col·lectius han aparegut diferents propostes destinades a generar espais de treball autònoms. Per exemple, trobem ateneus d'oficis (com el de Poble Sec) que creen llocs de feina en diferents posicions, així com ateneus que organitzen menjadors i restaurants populars. Es tracta d'una feina autogestionada i organitzada de manera cooperativa, sense superiors i enfocada a la gent que està a l'atur i necessita una font d'ingressos.

Inauguració de l'Ateneu d'Oficis del Poble Sec

3.6 MOVIMENTS ASSOCIATS A L'ANARQUISME

3.6.1 FEMINISME

Com que l'anarquisme està en contra de totes les formes de domini, una de les seves demandes centrals és l'alliberament de la dona. No obstant, en molts casos ha estat en desacord amb el feminisme convencional, el qual és d'origen burgés i prové del moviment sufragista. Això es deu a que al llarg del temps aquest feminisme ha adoptat certes postures que xoquen amb el pensament llibertari. Per exemple, una de les reclamacions principals del feminisme convencional és que hi hagi més dones en posicions de poder. Com a moviment anti-autoritarista l'anarquisme rebutja això, argumentant que posar individus en posicions de domini no serà mai la solució a una demanda de llibertat, i que tan sols es tracta d'una mesura d'igualtat formal. En canvi, sí que defensa la participació de les dones com a iguals en organitzacions no jeràrquiques, la qual podem veure en els col·lectius llibertaris actuals.

El feminisme anarquista es basa en la igualtat social total, la idea que tothom pot ser diferent, però tothom mereix els mateixos drets. És una igualtat creada des de la base de la societat, que parteix de la llibertat individual més radical. En el model social proposat per l'anarquisme, la dona, com a individu lliure que és, té voluntat pròpia i no permet que ningú li imposi la seva autoritat. Podem observar aquesta actitud en les dones que han format part del moviment llibertari al llarg de la història. Durant el moviment anarco-sindicalista espanyol, les dones van organitzar-se de manera autònoma per crear Mujeres Libres, i així poder tenir una influència més gran dins el moviment anarco-sindicalista. Com que molts homes anarquistes no actuaven d'acord amb la igualtat de gènere que deien defensar, les dones van decidir exercir per sí mateixes la seva llibertat. Actuar amb aquesta independència no sempre resulta una opció tan senzilla en la societat actual, ja que vivim en un sistema autoritari que ha estat oprimint al sexe femení durant segles, i és per això que el feminisme convencional sovint resulta en una igualtat de gènere forçada que cal inculcar a la gent.

En l'actualitat, el feminisme ha pres un rol especialment important en l'anarquisme barceloní, i la lluita contra el patriarcat és considerada una prioritat absoluta. Dins els col·lectius llibertaris tothom està al mateix nivell, és a dir, que no hi ha diferències de poder entre gèneres, ja que hi ha una voluntat d'evitar que els homes portin la gestió de les organitzacions. Aquests treballen per a desprendre's dels privilegis que tenen en la societat actual, de manera que no es perpetuïn i afectin negativament a les companyes del grup. A diferència del feminisme convencional, el moviment llibertari admet que això és un procés, una feina en la qual han d'anar millorant amb el temps. En aquest sentit no és tan purità com el feminisme convencional, que planteja relacions humanes artificials, sense tenir en compte els conflictes ordinaris que sempre poden sorgir entre la gent. En canvi, l'anarquisme reconeix que les persones no són perfectes i que tots som fruits de la societat, per la qual cosa sempre estem passant per processos de transformació.

3.6.2 ANTI-FEIXISME

L'anti-feixisme és, ha estat, i serà, una característica intrínseca de l'anarquisme. La oposició al feixisme està a l'ADN del moviment llibertari, doncs es tracta de la ideologia política més autoritària i intolerant del món modern. Com a conseqüència, històricament anarquistes i feixistes sempre han estat en una situació de conflicte constant, organitzant manifestacions i contramanifestacions entre uns i els altres.

Afortunadament, en l'actualitat el feixisme és tan marginal a Barcelona que no existeix cap grup important actiu, simplement individus i petits col·lectius que s'autoproclamen com a tal. Per aquesta raó, els grups anarquistes barcelonins no es dediquen en el seu dia a dia a combatre el feixisme, ja que no suposa una amenaça real. A part, ja existeixen altres col·lectius, llibertaris i no llibertaris, que es dediquen única i exclusivament a l'acció directa contra el feixisme. Des de les organitzacions anarquistes, com és obvi, es dóna el màxim suport a aquesta lluita. De fet, en molts casos les contraprotestes a les manifestacions de l'extrema dreta són protagonitzades per gent de cercles anarquistes que s'organitzen de manera espontània.

Contramanifestació a una protesta feixista islamofòbica després dels atemptats de Barcelona, a la qual van participar-hi anarquistes de forma individual

El que sí que trobem en la societat occidental d'avui són tendències feixistes implícites en programes polítics i actituds de la població. Exemples d'això inclouen el discurs contra la immigració, que recorda al discurs racial dels anys 30, i ara mateix, sens dubte, la islamofòbia. Estem parlant d'actituds cada cop més properes al feixisme de gent que ni tan sols forma part de l'extrema dreta. A banda d'això, molts sectors de la població segueixen sent racistes, un comportament al qual l'anarquisme també s'oposa, doncs considera que no és res més que una ramificació del feixisme. Finalment, les relacions internacionals són cada cop més autoritàries, i amb l'ascens de l'anomenada "dreta alternativa" estem veient la societat apropar-se al feixisme pur i dur. Tots aquests factors constitueixen la presència feixista en el món actual que preocupa de veritat als col·lectius llibertaris, no només barcelonins, sinó de tot arreu.

3.6.3 NATURISME

Des de la seva creació, el naturisme ha estat una part integral de l'anarquisme, sobretot gràcies a pensadors com Élisée Reclus, Kropotkin, i més recentment, Murray Bookchin. En part, aquesta relació ve del fet que ja aleshores molts teòrics consideraven l'anarquisme com l'estat natural de l'home, de manera que la convivència de les persones amb la naturalesa es va convertir en

una de les seves idees centrals. Històricament, alguns dels primers discursos en contra de la degradació ecològica i a favor dels espais verds a les ciutats han partit del moviment llibertari. En un principi, els dos moviments estaven lligats l'un a l'altre, i molts anarquistes vivien una vida basada en les idees naturistes.

Malgrat tot, la presència de l'anarquisme naturista a Barcelona ha disminuït dràsticament en els últims anys, i avui en dia suposa un factor minoritari. Es segueix reconeixent la seva importància, però a la pràctica és un aspecte que s'ha desvinculat força del moviment llibertari. En els últims anys poques organitzacions anarquistes s'han centrat en aquest tema, ja que solen dedicar-se a problemes que afecten de manera més directa la realitat de la gent. En tractar-se d'una ciutat, la degradació del medi ambient és un problema del qual la població no és massa conscient en el seu dia a dia. Així doncs, tot i que sí que es té en compte, es treballa molt poc. De fet, a nivell europeu l'anarquisme és més ecologista que a Espanya, és a dir, que es tracta d'un fenomen més general.

3.6.4 MOVIMENT OKUPA

El moviment okupa a Barcelona va començar durant els anys 80. En aquell temps, l'okupació de places, edificis, etc. tenia una intenció reivindicativa i es basava en idees de l'anarquisme clàssic. La relació entre les pràctiques llibertàries i l'okupació es fonamenta en tres punts: la defensa del dret a l'habitatge, la lliure utilització dels espais públics, i el rebuig de la propietat privada.

Tal com ha passat amb l'anarquisme, en el present el moviment okupa s'ha diversificat molt, i avui en dia no podem parlar d'una okupació majoritàriament anarquista com va ser la dels anys 70. Ja no es tracta tant d'un moviment reivindicatiu com d'una pràctica circumstancial que es dóna en diferents sectors de la població. En primer lloc, trobem la gent que practica l'okupació per necessitat, sense cap raó ideològica al darrere. Aquesta és una part del moviment okupa que sempre ha existit i que no té una relació directa amb l'anarquisme. D'altra banda, el que també és força comú en el moviment

okupa actual són les tribus urbanes que practiquen l'okupació com a estil de vida, és a dir, que no justifiquen l'acció en motius econòmics, sinó socials. Per últim, ens trobem amb l'okupació protagonitzada per gent del moviment llibertari. Segueixen havent-hi organitzacions anarquistes que okupen espais per a fer-los servir de local, però aquesta és una pràctica basada més que res en arguments de funcionalitat, i no tant en qüestions filosòfiques.

La Carbonería, un centre social okupa que va ser desallotjat l'any 2014

3.7 FOMENT DELS VALORS LLIBERTARIS

3.7.1 LA FEINA DE DIFUSIÓ

La pedagogia és un factor de l'anarquisme del qual no se sol parlar massa, però que conforma el primer pas en el procés per guanyar el suport de la població; com que avui en dia no hi ha capacitat per fer una revolució anarquista, la promoció de valors llibertaris és essencial. La manera idònia de transmetre aquestes idees i maneres de fer és per mitjà de mètodes didàctics. A la pràctica, això significa fer campanyes de difusió i establir sistemes d'aprenentatge al marge de les institucions educatives de l'Estat. Aquest tipus d'acció directa inclou penjar cartells, fer xerrades en espais públics, compartir coneixements a través d'activitats culturals... Totes aquestes accions formen part del dia a dia de les organitzacions anarquistes, que són molts conscients de la importància de la tasca educativa.

Campanya de difusió "Potser ets anarquista?" de la Federació Anarquista de Catalunya (FAC)

3.7.2 TRENCANT L'ESTIGMA ANARQUISTA

Per circumstàncies dels temps i pel fet que, a nivell general, l'anarquisme segueix estant molt desvirtuat, arribar a la població és complicat pels col·lectius llibertaris. Ara mateix són un sector polític mal vist, i la gent sovint es posa en contra seva tot i desconèixer les idees que proposen. Això és conseqüència de la desinformació i l'estigma negatiu que hi ha de l'anarquisme en la societat actual, més que cap altra cosa. Per tant, la contrapropaganda és essencial, qualsevol acció que ajudi a revertir la visió que es té del moviment llibertari és de gran utilitat.

Els petits gestos poden arribar a fer una gran diferència, i el simple fet d'estar al carrer i que la gent vegi qui són i què fan ja és una manera de combatre l'estigma. A partir de les activitats que organitzen, la ciutadania entén la tasca que volen dur a terme. La funció primària dels ateneus no deixa de ser la de servir com a catalitzador de la vida comunitària que s'ha perdut. Per tant, s'intenta que gent d'idees no llibertàries també participi en els ateneus, la qual cosa ja s'ha aconseguit en molts casos, però encara suposa una feina dificultosa. L'objectiu d'aquesta feina no és imposar la manera de fer llibertària, sinó simplement donar a conèixer una forma alternativa de pensar i actuar.

3.7.3 L'EDUCACIÓ EN EL MOVIMENT LLIBERTARI

L'educació escolar en sí mateixa també ha estat un assumpte de gran rellevància per l'anarquisme històric. Aquesta actitud segueix molt present en el moviment llibertari barceloní, i de fet, molts dels membres d'organitzacions anarquistes provenen del moviment estudiantil. La millora i inclusió de valors llibertaris en l'educació pública és una prioritat pels anarquistes, doncs l'educació que rep la gent influeix directament en la manera com veuen el món. Si bé és cert que la majoria de col·lectius llibertaris no treballen directament en l'entorn de l'educació, n'hi ha alguns que treballen molt durament per aconseguir un canvi del model educatiu, i fins i tot, per a crear centres educatius llibertaris. En els pròxims anys (encara no s'ha confirmat la data exacte) s'obrirà l'escola llibertària "Arcàdia" a Can Batlló, un centre social autogestionat del barri de Sants. L'escola

planteja un aprenentatge personalitzat i comunitari, fomentant la investigació i cooperació dels seus alumnes. No es tracta d'una escola pública o privada, sinó autogestionada. Aquest és un projecte molt ambiciós, en el qual han estat treballant des dels anys 90, i finalment sembla que aconseguiran posar-lo en pràctica tot i esforços de Barcelona En Comú per vetar l'escola. En un altre línia, també existeixen col·lectius, com podria ser l'Assemblea Groga de Gràcia (que tot i no ser una organització explícitament llibertària va ser fundada en gran part per anarquistes), que treballen per aconseguir reformes de l'educació pública; demanen un model educatiu de caràcter llibertari, fent propostes diverses com podria ser una estructura més horitzontal.

Reunió informativa a pares del barri de Sants sobre la nova escola Arcàdia

3.8 FUNCIONAMENT DE LES ORGANITZACIONS ANARQUISTES

3.8.1 ASSEMBLEARISME

Dins el moviment llibertari, la forma més comú de planejar i posar en pràctica accions és per mitjà d'assemblees executives. La seva funció és la de tirar endavant amb projectes i discutir assumptes prioritaris, arribant a una conclusió final sobre com tractar-los. Per tant, tenen un poder decisiu molt gran, i és per això que inclouen a tots els membres pertanyents al col·lectiu. Durant l'assemblea es parla de tot el que es necessita discutir sobre el projecte de manera que quedi clar el procediment que es seguirà, i finalment es reparteix entre els membres la feina necessària per a dur-lo a terme.

A banda de l'assemblea executiva, que sol fer-se de forma periòdica, a vegades sorgeixen temes rellevants a valorar, els quals s'analitzen en debats grupals. Això succeeix més puntualment, ja que són discussions sobre esdeveniments concrets. Tot i així, és molt importants tenir aquests debats, ja que serveixen per entendre el context polític en el qual es treballa com a col·lectiu.

Pel que fa a propostes d'acció, en tractar-se d'organitzacions anarquistes moltes vegades apareixen iniciatives de manera espontània; en cas que es consideri necessari, s'acaben portant a les assemblees. D'altra banda, alguns ateneus tenen diferents grups de treball que treballen de manera independent. Com que tenen autonomia pròpia, només informen a l'assemblea general de les seves accions en temes concrets que cal discutir com a col·lectiu.

3.8.2 HORITZONTALITAT

L'assemblearisme és una característica intrínseca de les organitzacions anarquistes, ja que el seu objectiu és arribar a l'horitzontalitat total, és a dir, que no hi hagi posicions de més influència i que tothom tingui el mateix nivell de responsabilitat. No obstant, cal tenir en compte que això és un ideal, una situació perfecte a la qual s'intenten acostar tant com poden, però que requereix una

dinàmica de grup que moltes vegades no es té prou assolida. Es tracta d'un procés en construcció contínua, amb petits detalls que s'han d'anar millorant de mica en mica.

Així doncs, oficialment no hi ha cap jerarquia en els col·lectius llibertaris, ja que es volen evitar sigui com sigui. Malgrat això, el que sovint passa en les assemblees és que certa gent té més influència, ja sigui perquè tenen més experiència, perquè saben expressar-se millor, etc. Això produeix una mena de jerarquia informal, que a nivell intern suposa un problema perquè no genera confiança entre els membres. Es tracta d'una situació injusta; ningú no hauria de tenir més capacitat de decisió només perquè ha llegit més o perquè té un dot oratori, ja que, de fet, les seves idees no són necessàriament millors. Les assemblees llibertàries sempre intenten regular com poden aquesta desigualtat, si bé és veritat que no hi sol haver cap norma oficial més enllà de la intenció que hi hagi una horitzontalitat total.

3.8.3 CONSENS

Una particularitat molt significativa de l'anarquisme barceloní és la manera com es prenen les decisions. En la teoria anarquista, el vot democràtic sol ser l'opció plantejada com a mètode de decisió per les assemblees, i són una minoria els pensadors que suggereixen el consens. A nivell barceloní, en canvi, el consens és considerada l'opció preferible. Així doncs, s'intenta funcionar a partir de la pauta que no es pot aprovar una proposta si hi ha algú del grup que s'hi oposa íntegrament. Tot i així, pot haver-hi ocasions en què un individu no estigui necessàriament a favor d'una acció, però o no li importa que es faci, o decideix no participar-hi, de manera que es pot dur a terme igualment. Com que la ciència del consens és complicada, es procura que hi hagi afinitat entre els membres per a poder facilitar-lo, i així crear un grup més ben integrat. La democràcia directa només és utilitzada per algunes organitzacions en situacions puntuals en les quals cal fer decisions difícils, i sempre respectant el dret a la minoria. De fet, a Barcelona el consens és el mètode de decisió més comú, no només en el moviment llibertari, sinó pràcticament a tots els moviments socials que utilitzen l'assemblearisme.

3.8.4 FONTS DE FINANÇAMENT

Com és obvi, els grups anarquistes necessiten una font de finançament mínimament estable per poder cobrir els costos de les campanyes que duen a terme i per pagar el lloguer del seu local, en cas que no sigui okupat. Així doncs, el que fan és organitzar activitats per a recaptar diners. La major part d'organitzacions decideixen muntar barraques per les festes populars dels barris, ja que aporten molts diners de cop. Això genera controvèrsia, perquè certa gent és crítica d'aquest model de finançament basat en la venta d'alcohol. No obstant, com que el problema de tenir un local llogat és que en molts casos s'acaben fent més activitats per a recaptar diners que accions polítiques, hi ha una preferència lògica per les activitats que aporten més beneficis. A part de les barraques, una altre mètode de finançament semblant i molt comú és la "kafeta". Bàsicament, una kafeta és un bar que no funciona com a establiment fix, i que sovint és acompanyat d'algun tipus d'activitat cultural, com un concert o cinema a la fresca. S'organitzen de tant en tant, i en la majoria dels casos s'utilitza el local del col·lectiu com a espai. "Kafeta" tan sols és el terme utilitzat pels cercles de gent anarquista, però es tracta d'una manera de recaptar diners típica en molts altres moviments socials.

Cartells anunciant kafetes de l'Ateneu Rosa de Foc i el CSA Can Vies

Hi ha col·lectius que no són partidaris de l'okupació perquè volen disposar d'un espai estable que els pugui servir durant molt de temps. Un model de finançament prevalent entre aquests són les quotes mensuals, les quals no són iguals per tothom, sinó que depenen de la capacitat econòmica de la persona. Malgrat això, els membres mai no aconsegueixen cap tipus d'avantatge en funció de la quantitat que paguen. Les barraques, les kafetes i les quotes mensuals són les fonts de finançament més habituals, però cal tenir en compte que no són les úniques. Des dels col·lectius llibertaris s'organitzen una gran varietat d'activitats, moltes de les quals serveixen en part per a recaptar diners, per així mantenir els seus fons econòmics.

3.9 CRIMINALITZACIÓ DE L'ANARQUISME

3.9.1 PERSECUCIÓ IDEOLÒGICA

L'anarquisme, tot i la seva estètica agressiva, té un discurs il·lustrat que exposa idees molt poderoses a la vegada que raonables. A més a més, al llarg de la història ha aconseguit fites de gran importància, sobretot a Espanya. Per aquesta raó, el poder considera que és un moviment perillós, i ha emprès ones de persecució ideològica contra el seus partidaris des que va aparèixer. Tot i tractar-se d'una situació lògica, ja que l'anarquisme està en contra de les autoritats, no deixa de ser un fet indignant. La realitat és que qualsevol moviment que actuï al marge del sistema i que faci servir l'acció directa per a dur a terme la seva lluita es converteix automàticament en l'enemic dels poders de l'Estat. El seu únic propòsit és mantenir el poder, i per això els cossos de seguretat sempre tenen en el punt de mira a aquells qui no actuen d'acord amb l'ordre establert i l'status quo, encara que sigui per una bona causa. Així doncs, ens trobem que hi ha brigades d'informació de la policia específicament dedicades a combatre l'anarquisme. A més a més, les autoritats han aconseguit estigmatitzar el moviment magnificant els pocs incidents violents que ha protagonitzat i així fent de l'anècdota la norma. Com a conseqüència, la gent ordinària veu l'anarquisme a través d'un filtre de negativitat, la qual cosa fa que li tinguin por i se n'allunyin. Tot i que actualment és un moviment dèbil, ha estat criminalitzat de tal manera que els cossos de seguretat mateixos tenen certa paranoia i el tracten com si tingués més força de la que té.

Al llarg dels anys, molts dels membres de col·lectius llibertaris han estat detinguts per motius diversos. La repressió dels cossos de seguretat ha arribat com a conseqüència vagues, campanyes d'acció directa, i en especial la defensa de centres socials autogestionats. Pràcticament qualsevol escenari els ha servit com a justificació per les detencions. Els afectats sovint acaben amb causes penals, i encara que quasi sempre guanyen els judicis, això acaba perjudicant econòmicament als col·lectius, que han de pagar per advocats. D'altra banda, les llicències i permisos també són un assumpte en el qual les organitzacions anarquistes sovint entren en conflicte amb les autoritats. Per exemple,

recentment, Barcelona En Comú va llençar una campanya perquè diferents locals i centres socials autogestionats haguessin de pagar impostos, la qual cosa hauria tingut un gran impacte en aquests, ja que la majoria són força precaris. És per això que aquestes entitats, algunes de les quals ni tan sols són llibertàries, s'han negat a pagar de manera conjunta. Més enllà de la repressió violenta, hi ha un esforç de les autoritats per intentar forçar el tancament d'espais llibertaris, sobretot amb estratègies de desestabilització econòmica.

3.9.2 OPERACIONS PANDORA I PINYATA: EL "TERRORISME ANARQUISTA"

El Cas Pandora i el Cas Pinyata va ser operacions policials en contra diversos col·lectius llibertaris barcelonins que va tenir lloc els dies 16 de desembre de 2014 i 30 de març de 2015 respectivament. Aquests van ser atacs més particulars, ja que van entrar directament als locals a escorcollar-los i van arribar a posar a la presó a alguns dels membres dels col·lectius. Als Mossos els hi va servir bàsicament per a recollir la informació que necessitaven per a combatre "l'amenaça anarquista", doncs a tots els locals on van entrar van emportar-se totes les actes, llibretes, etc. L'altre objectiu va ser el de desprestigiar a les organitzacions a nivell públic a través dels mitjans de comunicació, parlant de "terrorisme anarquista" sense tenir proves de cap tipus. Es va arribar a qualificar el moviment llibertari com al "braç armat del 15-M". Tot això, en conjunt, va fer que es tractés d'un cop molt dur, el qual ha suposat la mostra més clara de persecució política a l'anarquisme en temps recents. Finalment, la majoria de casos van ser arxivats, ja que les dues operacions van ser denegades per la jutja d'instrucció, que a més va criticar als Mossos acusant-los d'estar fent un esquema de la gent anarquista.

Aquesta és la estratègia típica de les autoritats. La manera de criminalitzar a individus que l'únic que fan es plantejar una manera de fer alternativa és posar-los l'etiqueta de terroristes. La gent al poder necessiten que existeixi aquesta amenaça terrorista per a justificar la seva autoritat, i en cas que no sorgeixi, la creen ells mateixos. L'objectiu és fer creure a la gent que han de vendre la seva llibertat perquè hi hagi seguretat, fer-los tenir por perquè confiïn en les autoritats com a protector, i així legitimar-se.

Manifestació a favor de l'alliberació dels detinguts de l'Operació Pandora

3.9.3 CAN VIES I EL BANC EXPROPIAT: DISTURBIS PER L'AUTODEFENSA

Can Vies i el Banc Expropiat de Gràcia són centres socials okupes i autogestionats que van patir intents de desallotjament, els quals van començar els dies 26 de Maig i 15 de Novembre de 2014 respectivament. En els dos casos van haver-hi disturbis continuats de la gent del barri en defensa dels espais, i finalment va ser possible parar els desallotjaments (tot i que el Banc Expropiat va acabar sent desallotjat dos anys després). Aquests exemples demostren que en ocasions l'acció directa violenta acaba sent l'única opció possible, ja que sense aquesta no hi hauria acabat havent cap resposta de les autoritats. Va ser una estratègia justificable no només perquè era l'única estratègia realista i funcional, sinó també perquè es va tractar d'un acte d'autodefensa dins un sistema hostil. A ningú no li agraden aquests mètodes, inclosos els mateixos anarquistes, però cal entendre que en realitat l'acte violent era el de la policia, intentant assaltar aquests centres socials per la força, i que els disturbis tan sols van ser la resposta popular a aquest atac. De fet, els cossos de seguretat van acabar agredint físicament a molts dels ciutadans que van participar en els disturbis, fins i tot als que senzillament estaven oferint una resistència passiva.

Disturbis en contra el desallotjament del Banc Expropiat de Gràcia

3.10 ANARCO-SINDICALISME EN L'ACTUALITAT

3.10.1 ELS ANARCO-SINDICATS

Com ja he comentat, en l'actualitat encara existeixen anarco-sindicats com la CGT i la mateixa CNT. Mentre que a altres ciutats aquests s'han desvinculat del moviment llibertari, a Barcelona encara tenen un caràcter anarquista. Hi ha una clara afinitat política entre aquests i els col·lectius llibertaris, sobretot en el cas de la CNT, que té unes pràctiques força semblants a les d'aquests grups. De fet, ens trobem que en molts casos membres i excompanys de les organitzacions anarquistes són també militants dels anarco-sindicats. Al cap i a la fi, la CNT i la CGT representen una de les cares de l'anarquisme barceloní, ja que traslladen el sentiment anti-capitalista a l'àmbit laboral.

Tanmateix, cal entendre que tot i que els anarco-sindicats seguiran existint i fent la seva feina, en l'actualitat plantejar l'anarco-sindicalisme com a model de societat no és viable. Ja no estem en l'època de les mobilitzacions obreres, i és per això que s'han de crear noves tàctiques. L'anarco-sindicalisme era la resposta a la societat de principis del segle XX, però ara caldria una nova proposta d'acord amb les característiques de la societat neoliberal. Implementar l'anarco-sindicalisme tal com és no tindria sentit, doncs avui en dia la indústria només constitueix una part de l'economia, però el que sí que continua sent vigent són els seus principis.

3.10.2 LA DIVERSIFICACIÓ DE CLASSES

L'altra raó per la qual l'anarco-sindicalisme no funcionaria en el món d'avui és perquè ja no vivim en una societat tan polaritzada com la d'abans. Les classes socials han deixat de ser homogènies, i s'ha produït una diversificació de la societat en diferents posicions d'estatus. En part, això ha estat planejat per les autoritats amb l'objectiu de desmuntar les estructures de lluita de classe, doncs les relacions entre treballadors cada cop són més dèbils, i han estat substituïdes per la competència laboral. En el moment en què tot i seguir treballant per algú

altre la gent es considera a sí mateixa de classe mitja tan sols perquè tenen una feina estable amb bones condicions, la força popular es perd.

Aquesta diversificació de la societat s'ha vist reflectida en el moviment llibertari. En el passat l'anarquisme era format bàsicament pel proletariat, mentre que avui en dia està format per gent de diferents estrats de la societat. Hi ha anarquistes que vénen del món acadèmic, funcionaris, treballadors de fàbriques, estudiants, etc. Tot i així, molts segueixen sent gent que ha patit situacions d'explotació laboral o algun tipus de dificultat econòmica; el que mai no trobarem en el moviment llibertari són grans propietaris o gent amb càrrecs polítics. Encara que la diversificació de classes hagi estat una estratègia per a parar la lluita de classes, des del moviment llibertari tampoc no es veu com a un obstacle, ja que en el fons el que fa és que hi hagi més riquesa de pensament i punts de vista, la qual cosa sempre és positiva.

3.11 LA CUP I EL MOVIMENT LLIBERTARI

3.11.1 UN ASSEMBLEARISME D'ESTRUCTURA VERTICAL

La CUP és un partit que beu de diverses fonts, entre les quals la llibertària, tot i que no exclusivament. Així doncs, la seva forma d'organització en certa manera pren l'anarquisme com a referència, i moltes de les seves idees polítiques són properes a les del pensament anarquista. La seva estructura, per exemple, és molt flexible i descentralitzada, cada CUP és pràcticament sobirana. Per descomptat, l'assemblearisme que utilitzen també és propi de l'anarquisme, i dins la CUP podem trobar-hi llibertaris confessats.

Assemblea oberta de la CUP al Poblenou

Malgrat tot, des del moviment llibertari es veu a la CUP amb força negativitat, ja que algunes de les seves actituds són pròpies del socialisme autoritari i l'esquerra tradicional. De fet, algunes de les organitzacions principals dins la CUP són marxistes i fins i tot leninistes. Tot i ser assemblearis, el partit té una estructura vertical, ja que hi ha una cúpula directiva i les assemblees van per nivells, de manera que les nacionals tenen molt més pes en les decisions. Aquesta falta d'afinitat s'ha vist reflectida en intents de col·laboració que hi ha hagut entre la CUP i les organitzacions anarquistes. Si bé a nivell individual són capaços d'entendre's, en voler col·laborar de manera conjunta hi ha hagut més

conflictes. La gent de la CUP segueix les ordres del partit, i això fa que hi hagi una falta de llibertat a l'hora d'actuar que és totalment incompatible amb la manera de fer anarquista. L'altre problema ha estat els intents de la CUP de monopolitzar la lluita en qüestió reivindicant els actes com a seus; un exemple clar d'això ha estat el moviment contra el turisme.

3.11.2 L'ANARQUISME CONTRA LA REPRESENTACIÓ POLÍTICA

La CUP no deixa de ser un partit polític, un fet que és totalment incompatible amb el pensament llibertari, que està en contra tant de l'Estat com de la representació política. El moviment llibertari es basa en l'autonomia respecte les institucions estatals, i considera que les eleccions no són la manera de canviar la societat, ja que no són una mesura revolucionària, sinó reformista. L'anarquisme no és contrari a la votació en assemblea, perquè és democràcia directa, però sí que rebutja la creació d'estructures de poder amb l'excusa de la representació democràtica. A part, considera que aquesta representació democràtica no és necessària, i afavoreix la intervenció directa de la població en política, argumentant que sovint els representants polítics ni tan sols són capaços d'interpretar i complir correctament els desitjos de la ciutadania. Històricament l'anarquisme sempre ha estat a favor de l'abstenció de vot, una posició que en els últims 30 o 40 anys s'ha vist encara més accentuada. Per aquesta raó, tot i que la CUP tingui característiques típicament anarquistes, no es pot considerar com a una vessant del moviment, doncs contradiu alguns dels seus principis més bàsics.

3.12 L'INDEPENDENTISME CATALÀ I EL MOVIMENT LLIBERTARI

3.12.1 SUPORT AL REFERÈNDUM, INDIFERÈNCIA PEL RESULTAT

Entre els membres dels col·lectius llibertaris, la postura respecte l'independentisme català sol ser d'indiferència. Per un costat és dóna suport total al referèndum, ja que es tracta d'una decisió concreta elegida democràticament, i per tant permet que el poble tingui la sobirania. Pel que fa al resultat, hi ha certa indiferència, perquè tot i que veuen com a positiu el fet de deixar d'estar sota el domini de les autoritats espanyoles, tampoc no voldrien viure en un Estat català controlat per la burgesia catalana. Tenen una posició distant al procés, ja que les seves prioritats no les dicten les institucions. Els preocupen més els assumptes socials, i per tant el que els hi interessa de veritat són les qüestions que apareixerien un cop arribés la independència, quin tipus de país es construiria.

3.12.2 LA INDEPENDÈNCIA COM A ESTRATÈGIA LLIBERTÀRIA

Tot i la indiferència general del moviment llibertari envers l'independentisme, les opinions varien entre els anarquistes, i alguns hi estan molt a favor. Un sector minoritari de l'anarquisme defensa l'alliberació nacional, però la raó principal per la qual hi ha partidaris de la independència és perquè estratègicament podria ser positiu pels objectius llibertaris. En primer lloc, seria molt més senzill lluitar contra un Estat català, ja que no tindria un poder tan gran com el de l'Estat espanyol. A més a més, guanyar el suport popular seria una tasca més assequible de cares a una futura revolució anarquista, ja que el poble català és una mica més proper a les actituds llibertàries. Per últim, la independència generaria una situació de ruptura, la qual es veu com a positiva pels interessos anarquistes.

4 CONCLUSIONS

L'anarquisme és una part essencial de la història de Barcelona, i ha estat present a la ciutat des que va arribar a Espanya l'any 1868, aconseguint superar períodes de forta opressió i perdurant fins a l'actualitat. Com a corrent de pensament podríem dir que va ser força influent a nivell europeu, però a Espanya va anar més enllà, arribant a ser hegemònic dins el moviment obrer. La particularitat principal de l'anarquisme espanyol va ser l'existència de la CNT, l'anarco-sindicat més multitudinari al món, que degut a la seva capacitat d'organització va poder provocar una revolució. La magnitud que el moviment llibertari va adquirir a Barcelona durant els primers mesos de la Guerra Civil no és equiparable amb la seva influència actual a la ciutat. De tota manera, comparar l'anarquisme actual amb el dels anys 30 no és del tot just, si bé pot ser molt útil per a treure conclusions sobre la direcció a seguir. Cal tenir en compte que estem parlant de dues situacions totalment diferents, ja que l'anarco-sindicalisme dels anys 30 va ser com un miratge, en el sentit que era producte de la feina que s'havia fet durant dècades. En els seus primers compassos el que hi havia eren petits grups aïllats, i no va ser fins al sorgiment dels anarco-sindicats quan va començar a ser un moviment cohesionat. Així doncs, si considerem el moment en què es troba, potser seria més adient comparar l'anarquisme actual amb el de les dècades del 1870 i 1880.

L'anarquisme barceloní està en una situació de ressorgiment, es troba en els seus inicis i encara li queda un gran recorregut per endavant. Després de la Transició va haver-hi una repressió constant que el va fragmentar, convertint-lo en un moviment marginal, però a causa del 15-M van aparèixer noves organitzacions que estan intentant revertir aquesta situació i crear un anarquisme de caràcter social com el que hi havia hagut abans de la dictadura franquista. Això ha donat una nova vida a l'anarquisme, que ara té una oportunitat real de convertir-se en una alternativa política per la gent. En tractar-se d'un moviment jove hi ha molt d'espai per la millora, ja que per començar les seves formes organitzatives són poc estables. Podríem dir que està en procés de construcció, de manera que ens trobem en un moment idoni perquè floreixin noves iniciatives que puguin arribar a consolidar-se en el futur.

Pel que fa a assumptes ideològics, si bé és veritat que l'anarquisme barceloní actual sovint s'inspira en l'anarco-sindicalisme del passat, prenent-lo com a referent, la veritat és que podem trobar diferències substancials entre els dos moviments. Aquest és un fet lògic i inevitable, ja que s'han desenvolupat en diferents contextos històrics, i com és natural hi ha hagut una evolució d'idees al llarg dels anys. En els dos casos és un anarquisme clarament socialista, però els mateixos anarquistes admeten que l'anarco-sindicalisme ja no és una opció lògica i que cal un nou tipus d'anarquisme que s'adapti a les necessitats de la societat actual. Des del col·lapse del comunisme, ha aparegut una oportunitat per qualsevol ideologia política que sigui capaç d'entendre la complexitat del món de convertir-se en la proposta de canvi per la gent. En aquest sentit, l'anarquisme sembla molt més ben preparat, i precisament per això el que li cal és un canvi de rumb, redefinir el moviment per crear l'anarquisme del segle XXI.

Avui en dia, la plataforma organitzativa de l'anarquisme barceloní és formada principalment per ateneus i assemblees llibertàries, que funcionen com a grups d'afinitat i són totalment independents. Les accions d'aquests col·lectius segueixen una mena de patró comú, és a dir, que tot i tenir autonomia pròpia comparteixen pràctiques semblants, i per això és possible estudiar-los de manera conjunta. Els grups d'afinitat ja havien existit a principis del segle XX, però eren col·lectius complementaris del moviment llibertari, ja que la gran força organitzativa eren els anarco-sindicats. En l'actualitat, la vella CNT i la CGT els recullen aquest llegat anarco-sindicalista, però la seva importància dins el moviment llibertari ha quedat en segon pla.

A causa de l'estructura atomitzada de la plataforma anarquista actual, hi ha una manca d'organització comuna entre els grups anarquistes. A diferència de l'anarquisme històric, no hi ha un relat comú en el moviment llibertari actual, i això fa que sigui més feble. Per a tenir més força els caldria un projecte polític consensuat, amb objectius definits i estratègies que permetin aconseguir petites victòries de manera conjunta. En aquest sentit potser faltaria un substitut a la CNT, algun tipus d'organització que englobés l'activitat del moviment llibertari per així arribar a tenir una gran influència en la societat. L'anarquisme actual no només és dispers, sinó que també és divers: hi ha objectius molt variats,

assemblees dedicades a causes específiques com poden ser l'activisme cultural, l'alliberament femení, l'anti-especisme, etc., els quals divideixen el moviment en diversos sectors. Aquests grups estan directament influenciats pels moviments originats durant les protestes de maig de 1968 a París. A part d'això, també hi ha una presència important d'un anarquisme vivencial i estètic, molt basat en l'okupació i desconnectat de l'anarquisme socialista. Malgrat tot, podem trobar alguns objectius predominants al llarg del moviment llibertari barceloní, en els quals treballen de manera independent moltes de les organitzacions. Són lluites comunes no perquè hi hagi hagut cap tipus d'acord, sinó perquè afecten a molta gent i per això es consideren prioritàries. Estem parlant sobretot de la lluita contra la gentrificació i la massificació del turisme, basades en una crítica anti-capitalista del model de ciutat que s'ha plantejat a Barcelona. El suport popular és essencial per l'èxit de qualsevol moviment, i és per això que les organitzacions anarquistes barcelonines donen molta importància a problemes com aquests que afecten als veïns. Per altra banda, la lluita contra l'atur per mitjà dels sindicats i la creació d'alternatives de feina també són un focus important d'activitat.

Mentre que l'anarquisme barceloní del passat responia a unes línies ideològiques molt concretes, el d'avui rebutja el concepte d'ideologia, el qual considera un factor limitant en la millora del pensament anarquista. En comptes d'això, planteja un moviment més plural basat en el suport mutu i la lluita amb acció directa. A la pràctica, això significa que és format per gent de diferents ideologies i classes socials. No està tan concentrat en un sector concret de la població com en el passat, si bé això es deu en gran part a la diversificació de la societat. Aquesta pluralitat facilita la creació d'un bloc popular format per les relacions generades en espais alternatius que funcionen al marge de les estructures de poder. Aquest plantejament permet establir un tipus de "societat paral·lela" que trenca amb el sistema i és veritablement revolucionària. Són idees preses de la feina de la CNT a principis del segle XX, que va crear una xarxa d'escoles, cooperatives, ateneus, etc., fent que gent despolititzada entengués la utilitat de l'anarquisme i li donés suport. Així doncs, es tracta d'un anarquisme arrelat als problemes reals de la gent, tant en la feina com en la vida social i quotidiana. Tot i que l'anarquisme actual no ha aconseguit fites d'aquesta magnitud, aspira a poder fer una tasca social i cultural com aquesta. Una altra

raó per la qual és important fer aquesta feina és perquè ajuda a fer difusió de les idees llibertàries i així trencar amb l'estigma que hi ha de l'anarquisme, el qual es deu a la criminalització continuada que ha rebut per part de les autoritats.

Pel que fa al funcionament de les organitzacions, cal destacar que treballen sempre a nivell de barri a causa del seu objectiu de recuperar la vida en comunitat i de la necessitat de descentralització. A nivell intern, les decisions es prenen en assemblea i per consens. Són organitzacions menys jeràrquiques que les de l'anarco-sindicalisme del passat, i més d'acord amb els ideals anarquistes d'igualtat de decisió i horitzontalitat total. En aquest sentit, es podria dir que hi ha un "puritanisme realista" en el moviment llibertari actual, ja que es dóna molta importància a aquests ideals, però se'ls tracta com a processos en els quals treballar, i no com a preceptes sagrats.

Donades les circumstàncies actuals del moviment llibertari barceloní, una reflexió simplista podria ser que l'anarquisme no té massa incidència en la ciutadania a nivell general. No obstant, aquest argument tan sols estaria considerant als grups que s'identifiquen com a anarquistes, però no tindria en compte l'ús de pràctiques típicament llibertàries per part d'altres sectors de la societat. Històricament, a Catalunya sempre hi ha hagut una gran desconfiança del poder, i és per això que una part essencial de la seva cultura política és la capacitat d'autogestió, d'organitzar-se sense la necessitat de dirigents. Així doncs, malgrat que el moviment llibertari barceloní segueix sent minoritari, la realitat és que les idees anarquistes estan molt esteses, ja que en el seu moment van ser inculcades a l'ADN de la població i ara apareixen en diferents contextos i moviments socials. Es tracta d'un anarquisme implícit en la societat, el qual podem observar en el 15-M, l'assemblearisme utilitzat per la CUP (així com moltes altres entitats), el funcionament participatiu i autogestionat de la PAH, la desobediència civil del moviment okupa, i molts altres exemples. Per tant, la veritable força de l'anarquisme actual es manifesta en el fet que gent que no es considera anarquista actua d'acord amb les seves pràctiques. Com diria Tomàs Ibáñez, "l'anarquisme és massa important per deixar-lo als anarquistes".

El Centre Social Okupat Autogestionat Blokes Fantasma, amb Barcelona de fons

5 BIBLIOGRAFIA / WEBGRAFIA

MARC TEÒRIC

Bufe, Chaz. *Anarchism, What It Is & What It Isn't* [en línia]. Tucson: See Sharp Press, 2003 (publicació original). <http://www.seesharppress.com/anarchismwhatis.html>

Chomsky, Noam. *Notes on Anarchism* [en línia]. Extret de *For Reasons Of State.* Nova York: Pantheon Books, 1973 (publicació original). <https://chomsky.info/state01/>

Conlon, Edward. *The Spanish Civil War: Anarchism in Action* [en línia]. Workers' Solidarity Movement, 1986 (publicació original). <https://theanarchistlibrary.org/library/edward-conlon-the-spanish-civil-war-anarchism-in-action>

Guérin, Daniel. *Anarchism: From Theory to Practice* [en línia]. Nova York: Monthly Review Press, 1970 (publicació original). <https://theanarchistlibrary.org/library/daniel-guerin-anarchism-from-theory-to-practice>

McKay, Iain; Elkin, Gary; Neal, Dave; Boraas, Ed. *An Anarchist FAQ* [en línia]. The Anarchist FAQ Editorial Collective, 1995-2009. <https://theanarchistlibrary.org/library/the-anarchist-faq-editorial-collective-an-anarchist-faq>

TREBALL DE CAMP

Kurdish Democratic Confederalism: founded on the self-governance of villages [en línia]. Solidarity Economy Association, 11/02/17. <https://cooperativeeconomy.info/kurdish-democratic-confederalism-founded-on-the-self-governance-of-villages/>

Un desahució, una okupación. (O la acción directa como única salida) [en línia]. Todo Por Hacer, Octubre de 2014.

<https://www.todoporhacer.org/un-desahucio-una-okupacion-o-la-accion-directa-como-unica-salida/>

Almela, Vicent. *La escuela Arcadia se presenta como centro educativo autogestionada en Barcelona* [en línia]. Diagonal, 17/06/15. <https://www.diagonalperiodico.net/saberes/27058-la-escuela-arcadia-se-presenta-como-centro-educativo-autogestionado-y-cooperativo-can>